

KAREL IV.

VLASTNÍ ŽIVOTOPIS (VITA CAROLI)¹

ČÁST PRVNÍ

Kapitola I.

Nástupcům svým, kteří seděti budou po mně na dvojím mém trůně, kladu na srdce, aby poznali dvojí život tohoto světa a zvolili si lepší. Abychom měli lepší představu o obojím tom životě, uźijeme srovnání s obličejem. Neboť jako obličej, který vidíme v zrcadle, jest lichý a není vlastním obličejem, tak i život hříšníkův není životem, není ničím. Proto dí Jan v evangeliu: *A bez něho nic není učiněno*. Kterak však v niveč se obrátí dílo hříšníkovo, když přece je učinil? Hřích však učinil, ale ne skutek. Toto slovo (lat. *opus*) souvisí v jazyku latinském se slovem žádost (lat. *optacio*) a hříšník stále žádá rozkoši a poskvřňuje se jimi. Klame se však v tužbě své, protože touží po věcech porušitelných, jež se obracejí v niveč.

A tak se pohřbívá život jeho s ním, neboť když tělo zkázu béře, i žádosti jeho se končí. O druhém životě však praví Jan evangelista: *Co učiněno jest v něm, život byl a život byl světlem lidí*. Kterak však učiníme, aby tento život v něm byl světlem naším, učí nás Spasitel řka: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. Kdo jsou živi z takového pokrmu duchovního, přebývají na věky. Pozorujmež, kterak jsou živi z něho. Požíváme-li tělesně rozličných pokrmů pozemských, zkáze podléhajících, musíme jistě míti na ně chuť a vnitřnosti naše musí je dychtivě v sebe přijmouti a rozvésti po údech našeho těla, aby se proměnily v krev a aby duch, který v krvi přebývá, s životem naším také tam mohl přebývati. Ale protože tělo zkáze podléhá, člověk umírá. Kdo však jí onen chléb duchovní, z něhož duše jest živa, zdaliž nemusí ve své duši po něm toužiti, žádostivě jej přijímati a horlivě v lásce chovati, aby jiskry sladkosti a lásky toho pokrmu žárem v něm vzplanuly? V nich měla by duše svůj pokrm pro život a přebývala by v něm. A jako v pokrmu tom není nic pomíjejícího, tak ti, kdož v něm přebývají, prosti jsou veškeré zkázy a budou živi na věky. To Spasitel potvrzuje, když praví u Jana v VI. kapitole: *Toto jest chléb živý, který s nebe sestoupil, bude-*

¹ Převzato z: *Vita Caroli*, z latiny přeložil K. Hrdina, Praha 1911 (redakčně upraveno).

li kdo jísti z toho chleba, živ bude na věky. Život věčný jest světlo člověka a bez Boha možný není. A proto praví týž evangelista: A život byl světlo lidí, poněvadž jiný život pokládá za smrt. A věru jest to smrt, nebot jest to život přetrpký. Co však jest trpčího, než býti milovníkem rozkoší a za ně muka potom trpěti. Neboť nejsou toliko mrtvi, nýbrž i každou hodinu mrou. Ale ti, kdož jsou živi životem věčným, právem slují živí, protože se mocně opřeli smrti odmítnuvše rozkoše tělesné a za odměnu vzali rozkoše věčné.

Ale mnozí jedí duchovní pokrm bez chuti a žádosti a vyvrhují jej ze srdcí svých. Běda jim! neboť provinění jejich podobá se Jidášovu a trest bude jako u Dátana a Abirona; a neprospěje chléb ten duším jejich ku posílení. Zdaž nepozorujete, že když zvíře žere bez chuti, není mu krmě ku prospěchu, nýbrž že se trápí bolestí? Mnohem více vy se budete trápit, poněvadž trest váš bude věčný, jako pokrm jest věčný. Šlápějí takových lidí, zapřisahám vás, se varujte, žádejte si však přijmouti ku posílení duší svých ten pokrm a nežijte bez něho, abyste byli živi na věky.

Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst božích. Neboť chléb nebeský jest netoliko chlebem, nýbrž i tělem a slovem, neboť tělo samo o sobě nepůsobilo by jako pokrm pro život věčný. Kterak však onen chléb jest tělem? Spasitel praví: *Chléb, který já dám, tělo mé jest.* A to tělo jest slovo, jak dí Jan v evangeliu: *A slovo tělem učiněno jest.* A to slovo byl Bůh, jak o něm praví týž: *A Bůh byl slovo.* Tak tedy jest ten chléb tělem, slovem i Bohem. Kda chce přijímati ten chléb, musí přijímati tělo, slovo i Boha v tom chlebě nebeském, který se nazývá chlebem andělským. Při přijímání chleba musí se přijímati slovo pravdy. O tom slově Kristus praví: *Já jsem pravda a život.* Kdo neslyší a nepřijímá slova pravdy, nepřijímá onoho chleba.

Dále musí ten, kdo přijímá chléb, přijmouti tělo. Neboť když jej Pán rozdával učedníkům svým, pravil: *Toto jest tělo mé, které za vás vydáno bude,* a krev toho těla dal jim říka: *Toto jest kalich krve mé nového a věčného zákona, která za mnohé bude vylita.* Když pak člověk přijímá ono tělo, znič tělo své a vydej je za Krista a zdvihna kříž svůj následuj ho, aby se stal účasten smrti a utrpení jeho, maje v budoucnosti díl v slávě jména jeho. A když přijímá tělo, musí přijímati i onen chléb pravý, jak on sám praví: *Já jsem chléb pravý, který jsem s nebe sestoupil.* Potvrdil nám sám Kristus nový a věčný zákon chlebem tím. O tom potvrzení David pěje v žalmu: A chléb potvrd' tělo člověka. David pak ne darmo v podobenství mluví o věčném chlebě. Neboť dům jeho sluje Bethlem, což se vykládá jako „dům chleba“. Z tohoto domu podle vůle boží se narodil Kristus, jenž jest pravý chléb. A proto sluje podle Písma „z

domu Davidova“, to jest z domu chleba. Utvrdí pak onen chléb srdce i duše vaše ve svaté lásce a milosti své, abyste tak mohli projítí královstvím časným a neztratili při tom království věčného. Amen.

Kapitola II.

Když pak kralovati budete po mně ozdobeni korunou královskou, vzpomeňte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a hlínu červů. Podobně i vy přejdete jako stín a jako květ polní a padnete v hrob. Co platna jest urozenost nebo hojnost jmění, není-li při nich čistého svědomí, pravé víry a naděje ve svaté vzkříšení. Neposuzujte života jako lidé bezbožní nesprávně soudíce: krátký jest život náš, a jako jsme byli od Boha stvořeni a z ničeho jsme se narodili, tak se zase navrátíte v nic, jako by vás ani nebylo bývalo. Vězte, že máte otce věčného a syna jeho, pána našeho Ježíše Krista, jenž jest „*prvorozený mezi mnohými bratřími*“, který chce vás učiniti účastny království svého, budete-li zachovávatí přikázání jeho; neposkvrníte-li ducha a svědomí chtíči krve a těla svého, stanete se syny božími, jak dí Jan v evangeliu: *Dal jim moc, aby se stali syny božími*. Chcete-li se tedy státi syny božími, zachovávejte přikázání otce svého, která vám zvěstoval skrze syna svého, Pána našeho Ježíše Krista, krále nebeského, vy, kteří úrad a hodnost takovou zastáváte na zemi.

Přikázání pak větší jest: milovati Pána Boha svého ze všeho srdce a ze vsí duše a bližního jako sebe samého. Budete-li tou láskou Boha milovati, nebudete se strachovati pro něj duše své položití a nebudete se báti těch, kteří sice mohou tělo zabítí, ale duše zahubiti nedovedou, budete se však báti otce svého, který může spasiti i poslati do ohně věčného. A budete-li choditi v bázni boží; moudrost bude počátkem vašich skutků a souditi budete bratry své ve spravedlnosti a v pravdě, jakož sami doufáte, že tak souzeni budete od Pána, i nezajdete tak na scestí, neboť cesta Páně jest přímá. Milosrdni budete k lidem nuzným a chudým, jakož si přejete dojíti milosrdenství u Pána ve své nuznosti a slabosti. A moudrost vaše posílena bude mocí Páně a učiní, že „*rámě vaše zláme lučiště kovové*“, a zvítězíte ve velikých válkách a padnou bezbožní před vámi, spravedliví však se budou radovati. Úmysly nepřátel vašich Bůh zmaří a naučí vás konati spravedlnost a právo. Zjeví vám tajemství, naučí vás zkoumati spravedlivě, i nezakryje muž chytrý špatnosti před obličejem vaším, protože duch moudrosti a rozumu Páně bude ve vás. I oslněny budou oči lidí nespravedlivých před vámi a Bůh odejme ze srdcí jejich slovo a nerozumnou učiní řeč jejich. Muž spravedlivý však zachová život svůj. A tak zkvétati bude králova čest, neboť „*čest králova právo miluje*“. A žezla vaše kvísti budou před Pánem, protože jste je podali tomu, kdo padl, a ubohého vytáhli jste z osidla

lovců. Koruny vaše budou se stkvíti a tváře vaše budou ozářeny, poněvadž oči moudrých budou na ně hleděti a budou chváliti Pána řkouce: *Přidej Pán dní králových ke dnům jeho*. V pokolení spravedlivých žehnáno bude rodu vašemu.

Jestliže budete nenáviděti lakomství, poplyne vám bohatství, avšak nepřikládejte k němu srdcí svých, nýbrž shromažďujte sobě poklady moudrosti, neboť v moudrosti spočívá mnoho panování. Lakomec však nepanuje, nýbrž poddán jest panství peněz. Špatných spolků a rad se varujte, protože „*se svatými svatí budete a se zkaženými zkažení*“, neboť hřích jest nakažlivou nemocí. Přijímejte tedy učení Páně, „*aby se někdy nerozhněval a abyste nezahynuli na cestě spravedlivé, až náhle vzplane hněv jeho*“. Dopustíte-li se hříchu, ať lítost cítí duše nad životem svým, dokud se nevrátíte ku prameni zbožnosti a milosrdenství. Hřešiti jest arci věc lidská, avšak setrvati ve hříchu d'ábelská.

Nehřešte proti Duchu svatému spoléhajíce na milost boží, protože se boží Duch svatý vzdálí od vás; mějtež na mysli, že Duch svatý nenávidí hříchu. Nepopřávejte hněvu místa u sebe, ale mírnosti; neboť mírnost zvítězí nad hněvem a nad špatností. Nezávid'te jeden druhému, ale mějte raději lásku mezi sebou, protože závist plodí nenávist. Kdo nenávidí, není milován a ve vášni své zahyne; kdo však lásku má, miluje a milý jest Bohu i lidem.

Bude-li se chtítí vaše srdce povyšovati, pokořte se a nevkroč na vás noha pýchy. Pýcha jest nemilá stvořiteli i lidem šlechtným a proto nemá člověk pyšný milosti ani u Boha ani u lidí. Zdrtí pak ji Bůh na konci a sesadí mocné ze stolice a pozdvihne ponížené z prachu, aby seděli s knížaty a měli stolicí chvály.

Nebud'te rozmařilí v jídle a pití jako jsou ti, jichž bohem jest břich a slávou i koncem jest hromada hnisu. Neposkvřujte ledví svých, ale bedra svá přepásejte, pevnou myslí se opásejte vcházejíce v manželství, neboť Duch svatý odejde od těch, kdož se oddají smilství, a nebude přebývati v tělech oddaných hříchu. Zdržujte se hříšné nečinnosti, aby vás nestáhla tíží svou do hlubokosti pekelné.

Vystříhejte se tedy všeho hříchu v mladém věku, protože malý poklesek na začátku bude veliký na konci. Chod'te však v přikázání božím bez poskvřny, abyste přijali požehnání od toho, který dí: *Blahoslavení neposkvřnění na cestě, kteří ckodí v zákoně božím*; abyste byli „*jako strom, který jest zasazen při toku vod a ovoce své vydá časem svým a listí jeho*

neopadá,“ nýbrž bude zapsán v knize života, kde zapsána jsou jména spravedlivých. To vám rač dáti ten, jenž „jest hoden otevřít knihu tu a pečeti její.“

Kapitola III.

Rod Karlův. Karel na dvoře francouzském. Seznámení s Petrem de Rosiers.

Potomkům vašim upřímně jsem psal výše uvedená slova moudrosti a bázně boží, pokud ovšem já nepatrný jsem to s pomocí boží dovedl. Nyní chci vám psáti o marném a nemoudrém životě mém a o počátku své pouti pozemské, abyste si z něho mohli vzít příklad. Nezamlčím však milosti od Boha vlité a lásky, s jakou jsem v duchu mém usilovně lnul k učení, abyste tím více doufali v pomoc boží, že vám pomůže v pracích vašich, čím více otcové a předchůdcové vaši vám o ní vypravují. Neboť psáno jest: „*Otcové naši vypravovali nám.*“

Přeji si tedy, aby vám bylo známo, že Jindřich VII., císař římský, zplodil otce mého, jménem Jana, z Markéty, dcery vévody brabantského. Tento pojal za choť Elišku, dceru Václava II., krále českého, a obdržel s ní království české, protože nebylo mužského potomka v královském rodě českém. I vyhnal Jindřicha, vévodu korutanského, který, maje za manželku starší sestru manželky jeho – zemřela později bez potomstva – vládl v království českém před ním, jak se obšírněji vypravuje v kronikách českých. Tento Jan, král český, měl s královnou Eliškou prvorozence, jménem Václava, jenž se narodil roku 1316 dne 14. května v 5 hodin ráno v Praze. Později měl jiného syna Přemysla, který zemřel v dětském věku. Potom zplodil ještě třetího syna Jana. Král tento měl též dvě sestry vdané: jednu vdal za krále uherského Karla Prvního, jež zemřela bezdětna; druhou dal Karlovi, králi francouzskému, za choť. Když jsem byl v sedmém roce svého věku, otec můj poslal mě léta Páně 1323 k tomuto králi francouzskému do Francie. I dal mě tento král od biskupa biřmovati a dostal jsem jméno stejné, jako on měl, totiž Karel. Za snoubenku dal mi dceru Karla, strýce svého, Markétu, zvanou Blanku. Choť Karlova, sestra otce mého, zemřela toho roku bez dětí. Potom týž král pojal jinou manželku.

Řečený král mě velice miloval a přikázal kaplanovi mému, aby mě poněkud cvičil ve vědách, ač král ten sám nabytí vzdělání jen skrovného. A v té době jsem se naučil čísti hodinky blahoslavené Marie Panny slavné, a když jsem jim poněkud rozuměl, čítal jsem je denně v

dobách svého dětství stále raději, neboť strážcové moji měli přikázáno od krále, aby mě k tomu pobádali. Král tento nebyl lakom na peníze, měl dobré rádce a dvůr jeho se stkvěl množstvím knížat jak duchovních, tak světských.

Pak nastala veliká roztržka mezi tehdejšími králem anglickým a mezi tímto králem francouzským. Král anglický měl za manželku sestru tohoto krále, kterou vypudil z Anglie spolu s nejstarším synem jejím Eduardem. Ta přišedši k bratru svému zůstala ve Francii ve vyhnanství se svým synem. Avšak král francouzský, rozhněván jsa pro vypuzení své sestry a sestřence, žádal mého tchána Karla, svého strýce, aby pomstil tuto velikou hanbu, která se stala rodu jejich. Tento sebrav vojsko vtrhl do Guyenny a dobyl téměř veškeré země kromě Bordeaux a několika tvrzí i hradů. Vrátiv se vítězně do Francie dal dceru dcery své, hraběnky henegavské, sestry mé manželky, za ženu Eduardovi, synu výše zmíněného krále anglického, který žil toho času ve vyhnanství, a opatřiv mu družinu poslal ho do Anglie. Ten zvítěziv nad otcem zajal ho, zbavil království a vstavil si na hlavu korunu. Toho roku otec Eduardův zahynul v žaláři.

Téhož roku zemřeli: Karel, tchán můj, zanechav jako nejstaršího syna Filipa, a na hromnice zemřel Karel, král francouzský, ostaviv choť, která po jeho smrti porodila dceru. A poněvadž podle obyčeje dcery královské nenastupují na trůn, Filip, syn tchánův, povýšen byl za krále francouzského, protože byl nejbližším dědicem v pokolení mužském. Tento Filip přijal rádce předchůdce svého, ale neposlouchal jejich rad a oddal se lakomství.

Mezi rádci jeho byl jeden muž velmi moudrý, Petr, opat fécampský, rodem z Limoges, člověk výmluvný, učený a všelikou ušlechtilostí mravů zdobený. Tento měl na popeleční středu prvního roku panování Filipova při mši tak skvělé kázání, že byl ode všech chválen. Já totiž jsem žil u dvora tohoto krále Filipa, jehož sestru jsem měl za manželku, po smrti krále Karla, u něhož jsem byl pět let. I zalíbila se mně výmluvnost řečeného opata v tom kázání, že jsem byl mocně dojat, zbožně ho poslouchaje a patře naň, takže jsem se jal u sebe uvažovati řka: „Čím to jest, že se mi vlévá taková milost od toho člověka?“ Seznámil jsem se potom s ním a on se choval ke mně s velikou láskou a otcovskou náklonností, poučuje mě častokráte o svatém Písmu. I byl jsem dva roky po smrti Karlově na dvoře krále Filipa. Po těch dvou letech poslal mě král s manželkou mou, sestrou svou, Blankou, k otci mému Janovi, králi českému, do města Lucemburku, kteréž hrabství patřilo otci mému jako dědictví po otci jeho, císaři Jindřichu svaté paměti. Tento byl jako hrabě lucemburský zvolen za krále římského. O tom, jakým způsobem a jak dlouho panoval, obšírněji se vypravuje v kronikách římských.

Kapitola IV.

Události v Německu. Smrt Jindřicha Korutanského. Jan Lucemburský v Itálii. Pokus otrávit Karla. Odboj ligy vládařů lombardských proti Lucemburkům.

Vrátiv se tedy z Francie setkal jsem se s otcem svým v hrabství lucemburském. V těch dobách císařskou moc držel Ludvík Bavorský, který se psal Ludvík čtvrtý, byv zvolen po smrti Jindřicha VII., děda mého, za krále římského většinou hlasů proti Bedřichovi, vévodovi rakouskému. Tohoto Ludvíka volili a při něm stáli až do jeho vítězství, při němž zajal Bedřicha, vévodu rakouského, svého nepřitele: Jan, král český, otec můj, arcibiskupové mohučský a trevírský a poslední markrabě braniborský Valdemar. S Bedřichem pak byli: arcibiskup kolínský, vévoda saský a hrabě falcký. Ludvík jel potom do Říma a přijal korunu císařskou a posvěcení proti vůli papeže Jana XXII. od biskupa benátského. Potom dal zvoliti vzdoropapeže, jménem Mikuláše, z řádu minoritů, který byl později vydán v ruce papežovy a zemřel v pokání. Hned potom se Ludvík vrátil do Německa, jak se obšírněji čte v kronikách římských.

V této tedy době, když vrátiv se z Francie do hrabství lucemburského zastihl jsem tam otce svého, vévoda rakouský oblehl město Kolmar v Elsasku a Ludvík nemohl ho osvoboditi. Otec můj přijel k nim a smířil vévodu s Ludvíkem. Potom jel do hrabství tyrolského k vévodovi korutanskému, kterého kdysi vyhnal z království českého. První žena vévodova, sestra matky mé, zemřela; potom pojal za druhou manželku sestru vévody brunšvického, s níž měl jednu dceru. Tuto dal za choť bratru mému Janovi, jemuž při smrti své odkázal všechna svá knížectví. Potom přijel otec můj do města Tridentu. A toho času zemřela matka má na den sv. Václava mučedlníka v Praze. Když otec můj meškal v Tridentě, byla mu v Lombardii odevzdána města: Brescia, Bergamo, Parma, Cremona, Pavia, Reggio, Modena a v Toskánsku Lucca se všemi obvody a hrabstvími, jež k ní náleží. Uvázav se v držení jich otec můj usídlil se potom v Parmě. Později přejal ta města ve správu Azzo Visconti, tehdy vladař v městech Miláně a Novaře, v nichž náměstnictví toho času přijal od otce mého. V té době otec můj poslal pro mne do hrabství lucemburského. Já pak jsem se dal na cestu přes město Mety, vévodství lotrinské, Burgundskem a Savojskem do města Lausannu nad jezerem. Potom jsem přešel přes hory Briegské a přijel do území novarského a odtud na veliký pátek do města Pavie, kterou držel otec můj.

O velikonoční neděli, třetí den po mém příchodu, čeled' má byla otrávena a já ochranou milosti boží jsem unikl otrávení, protože slavná mše, při níž jsem přijímal, byla dlouho sloužena a já nechtěl jísti přede mší. Když pak jsem přišel k obědu, bylo mi řečeno, že čeled' má náhle upadla do nemoci, zvláště ti, kteří jedli před obědem. Já pak sedě za stolem jsem nechtěl jísti a všichni jsme byli postrašeni. A tu jsem uzřel rozhlížeje se člověka krásného a uhlazeného, jehož jsem neznal, an chodil před stolem dělaje se němým. Pojav proti němu podezření dal jsem jej zajmouti. Ten po mnohých mučeních třetího dne promluvil a vyznal, že on v kuchyni vmísil do pokrmů jed na příkaz a návod Azza Viscontiho z Milána. Jedem tím se otrávil: Jan z Bergu, hofmistr dvoru mého, Jan z Honcheringen, Šimon z Kailu, který přísluhoval při mém stole, a mnozí jiní.

Já jsem bydlil v té době v Pavii v klášteře sv. Augustina, jehož tělo tam odpočívá. Z tohoto klášteřa Ludvík Bavor vyhnal opata a řeholní kanovníky toho klášteřa, které já zpět povolav jsem uvedl do řečeného klášteřa. Po vymřeni bratří těch papež Jan jej daroval augustiniánům, jichž řád podnes jej drží, za vlády otce mého, a otec můj odevzdal jim jej v držení.

Potom jsem jel k otci svému do města Parmy. Šlo mi tehdy na šestnáctý rok. Otec můj svěřil vrchní vladařství a ochranu nade mnou panu Ludvíku, hraběti savojskému, jenž byl tchánem Azza Viscontiho, vladaře milánského. Odešed z Parmy jel do Francie a vdal mladší dceru, sestru mou, Gutu, za Jana, nejstaršího syna Filipa, krále francouzského. Nejstarší pak dceru Markétu měl Jindřich, vévoda bavorský.

Toho času, kdy jsem zůstal s řečeným panem Ludvíkem Savojským v Itálii, učinili tajně proti mně a otci mému spolek: Robert, král neapolský, Florentští; Azzo Visconti, náměstek milánský, vladař veronský, který v té době držel města Padovu, Treviso, Vicenzu, Feltre a Belluno, vladař mantovský, který před tím nám slíbil věrnost, a vladař ferrarský a rozdělili si mezi sebe tajně města, jež jsem držel: vladaři veronskému měla připadnouti Brescia a Parma, mantovskému Reggio, ferrarskému Modena, milanskému Pavia, Bergamo a Cremona, Florentským Lucca. A tak se všichni náhle, zosnovavše tajně odboj v městech a ani nám neopověděvše války, vrhli na nás. Od nich nenadáli jsme se nepřátelství, neboť před tím ujednali smlouvu s námi a přísahali i listy potvrdili otci i nám, že chtějí při nás věrně státi. I vtrhl veronský vladař do Brescie, milánský obsadil Bergamo a brzy ho dobyl. Pavijští se vzbouřili proti nám a panství si přivlastnili páni de Beccaria, na něž jsme více spoléhali než na kohokoliv jiného v tom městě. A tak všichni ti spojenci zdvihli velmi těžkou válku proti nám.

Zmíněný pan Ludvík Savojský, poručník a ochránce náš, jistě věděl o nějakých těch podnicích, ale neužil prostředků obranných, nevím z jaké pohnutky, snad z lásky k zeti svému, Azzovi Visconti, a odejel z Parmy, nás nechav v těžkém postavení. Avšak páni de' Rossi, měšťané v Parmě, páni da Fogliano a de' Manfredi v Reggio, de' Pii v Modeně, de' Ponzoni, Seni v Cremoně a pan Simon Filippi z Pistoje, náměstek v Lukce, ujali se mé věci a přispěli mi radou i pomocí, jak jen mohli, o čemž bude v následující kapitole zevrubněji psáno.

Kapitola V.

Vítězství u San Felice. Upevnění panství v Lukce. Podivnou náhodou zmařené spiknutí proti Karlovi. Francouzské vojsko na pomoc Janovi.

Tehdy sebrali spojení nepřátelé silné vojsko a leželi s ním šest neděl před městem našim Modenou; byli to vladař milánský, veronský, ferrarský a mantovský. Po uplynutí šesti neděl, zpustošivše území a hrabství měst Modeny a Reggio, ustoupili a položili se s mocí a vojskem svým před hradem San Felice v území modenském. A když tam dlouho vojsko stálo, oblehaní na hradě ujednali s nimi, že se s hradem vzdají; nepřijde-li do měsíce, totiž do dne sv. Kateřiny - neboť toho dne se končila ta lhůta pomoc od nás. Tu Parmští, Cremonští, Modenští a Reggijští uslyševše to spojili svou brannou moc a přistoupili k nám řkouce: „Pane, braňme se zničení svému, dříve než budeme docela zničeni.“ Poradivše se vyšli jsme do pole a rozbili tábor, i dorazili jsme z Parmy ke hradu na den sv. Kateřiny, kdy měl býti vydán do rukou nepřátel. A s 1200 jezdcí a 6000 pěších asi o druhé hodině jsme se dali do boje s nepřáteli, jichž bylo jistě také tolik nebo ještě více. Bitva trvala od dvou hodin ještě po západu slunce. Na obou stranách skoro všichni oři byli pod jezdcí zabiti a několik jiných koní; i byli jsme skoro poraženi; i oř, na kterém jsme seděli, byl zabit. Zdvížení byvše od našich a když jsme stáli a rozhlíželi se, viděli jsme, že jsme skoro přemoženi, a již skoro jsme upadli v zoufalství. A hle, v tu hodinu nepřátelé se dali na útěk se svými prapory, nejprve Mantovští, potom za nimi jiných více. A tak s boží milostí dobyli jsme vítězství nad svými nepřáteli, 800 jezdců na útěku zajavše a 5000 pěších pobivše. A tak tímto vítězstvím byl hrad San Felice osvobozen. V bitvě té jsme obdrželi s dvěma sty statečnými muži hodnost rytířskou. Následujícího pak dne jsme se vrátili s velikým veselím do Modeny s kořistí a zajatci. Rozpustivše lid svůj vrátili jsme se do Parmy, kde jsme měli tehdy dvůr svůj. Potom jsme odejeli do Lukky v Toskánsku,

zařídili přípravy k boji proti Florentským, vystavěli hrad krásný s městečkem ohrazeným zdmi na vrcholu hory, jež jest vzdálena deset mil od Lukky směrem k Valdinievole a dali jsme mu jméno Monte Carlo. A potom jsme se vrátili do Parmy, svěřivše vladařství panu Šimonu Filippi z Pistoje, jenž již dříve od nás byv ustanoven tam vladařil, město Barga v Garfagnaně na nepřátelích dobyl a mnoho jiných dobrých věcí za své vlády učinil. Když však jsme přišli do Parmy, byli jsme od nepřátel na všech stranách silně tísněni. Ale krutá zima nám pomohla, která dostoupila takové výše, že nikdo nemohl v širém poli obstáti.

Toho času Veronští počali jednati jednak s našimi nepřáteli, jednak s Marsigliem de' Rossi, Ghibertem da Fogliano, Manfredem de' Pii, mocnými to šlechtici v Parmě, Reggiu a Modeně, kteří byli spolu vladaři těch měst. Tito se sešli potom s hlavními členy rady veronské v jednom kostelíčku biskupství reggijského a umlouvali se proti mně, aby mě zradili a sami vstoupili v jednotu. I dali si sloužiti mši, chtějíce přísahati při tělu Kristově, že se chtějí těch smluv pevně držeti. I přihodilo se, že když kněz tělo boží posvětil, po pozdvihování nastala v kostele ohromná tma a zároveň se strhl veliký víchř, takže byli všichni poděšeni. A když se rozjasnilo, kněz nenašel před sebou na oltáři těla Kristova. Všichni stáli smutně a v úžase a jeden pohlížel na druhého; tělo Páně nalezeno u nohou Marsiglia de' Rossi, jenž byl hlavou a vůdcem toho jednání. A tu zvolali všichni jedním hlasem: „Co jsme se rozhodli činiti, nelíbí se Bohu.“ A tak se rozešli a každý se vrátil do svého domova. Kněz pak, který sloužil mši, šel do Reggia a oznámil biskupovi, co se stalo. Biskup poslal ho ke kardinálu z Ostie, tehdy legátu Lombardska, dlejšímu v Bologni. Legát pak s biskupem to vzkázali náměstkovi mému v Reggiu, Jiljímu de Belarer, rodem Franeouzu, aby mě varoval před těmito spiklenci. Avšak tito mužové, kteří chtěli proti mně jednati, želeli toho a stáli věrně dále na mé straně a vytrvali pevně při mně jako bratří neskrývajíce ničeho v srdcích svých. Jednoho dne Ghiberto da Fogliaro, sedmý z nich, pravil: „Nikdy bych nemohl vesel býti, kdyby se bylo tělo Páně našlo u nohou mých jako u nohou Marsiglia de' Rossi, a dobře nás Bůh varoval, abychom to nečinili, a spíše chtěli bychom zemřít, než abychom to byli učinili.“ Já však jsem tu věc mlčením pomínil, jako bych o tom nic nevěděl.

V ty časy otec můj uslyšev o útiscích, jichž jsem zakoušel od nepřátel, učinil spolek s mnohými pány ve Francii, mezi nimiž v popředí stáli: biskup v Beauvais, hrabě d' Eu, komoří království francouzského, hrabě de Sancerre a velmi mnoho jiných hrabat a šlechticů. Jeli z Francie do Savojska, pak přes Alpy až do markrabství montferratského a z markrabství dojeli přes Lombardii do Cremony a z Cremony do Parmy.

Jezdců, kteří nám přišli na pomoc, bylo úhrnem asi 1600. Potom otec náš táhl s vojskem sebraným na pomoc hradu Pavii, který se ještě držel proti městu stoje při nás. I rozbili jsme tábor a oblehli město Pavii; bylo nás dobře na 3000 jezdců. I zbořili jsme předměstí a kláštery na předměstích a zásobili jsme hrad, jemuž jsme přišli na pomoc, potravinami i lidem davše jej opravit. Ale města s hradu nemohli jsme dobýt, protože měšťané vystavěli příkopy a věže mezi městem a hradem, takže nebylo k nim přístupu, a sami též měli 1000 jezdců milánských ku pomoci. A když jsme tam leželi deset dní, ustoupili jsme odtud, a položivše se táborem blíže Milána, poplenili jsme silně hrabství a území milánské. A odtud táhli jsme proti Bergamu, kde jsme měli smluveno s některými přáteli svými, že nám otevrou jednu bránu městskou. I ujednáno bylo tak; že na úsvitě má vejíti nějaký díl vojska našeho a potom má za nimi přijíti ještě jeden veliký voj a město držeti, až přijde otec náš spolu s námi i všechno vojsko téhož dne. A tak se i stalo. Přátelé naši v městě Bergamu, totiž páni de' Colleoni, otevřeli bránu, i vešli první naši. Avšak druhý zástup nechtěl jich následovati, nevím z jaké pohnutky, a tu ti první, kteří toho času stáli v městě, vyšli z města, protože sami nemohli odolati nepřátelům, i mnozí naši přátelé s nimi unikli, ostatní však; kteří zůstali - bylo jich přes 50 – byli zajati a pověšeni na hradbách. Když otec náš a já jsme přišli, vidouce, co se stalo a co bylo omeškáno, zarmoutili jsme se velice i veškeré vojsko naše. Po několika dnech přešedše řeku Addu jsme se vrátili územím cremonským do Parmy.

Kapitola VI.

Spolek Lucemburků s legátem papežským. Porážka vojsk jejich u Ferrary. Karel obležen v Cremoně. Ztráta Pavie.

Potom otec náš jel do Bologně ke kardinálovi z Ostie, jménem Bertrandovi, tehdy legátu a latere apoštolské stolice v Lombardsku, jenž v těch časích vládl nad městem Bolognou i mnohými jinými městy, totiž Piacenzou, Ravennou, nad veškerou Romagnou a markrabstvím anconským, i vyjednal s ním, že uzavřel s námi spolek a stal se nepřitelem našich nepřátel; neboť již dříve byl nepřitelem vladaře ferrarského pro při, kterou měla s ním církev svatá i on sám; bylť tento spolčen s nepřáteli, jsa hotov jim býti ku pomoci a oni jemu. I dal nám řečený kardinál na pomoc lid i peníze a postavil vojsko i tábor proti nepřátelům v předměstí města Ferrary; velitelem jich byl později hrabě d'Armagnac.

Potom téhož roku po letnicích otec náš sebral veliké vojsko a poslal nás napřed do města Cremony z Parmy přes Padu s 500 jezdcy, kteří pak byli posláni před hrad Pizzighettone, který odpadl od nás i od města svého kraje Cremony a stál ve službách Pavijských a Milánských. I zůstali jsme v městě sotva s 20 jezdcy. Tu náhle naši nepřátelé dostali posilu i rostl denně jich počet, takže ti, kteří byli před hradem, musili se ohraditi příkopy očekávající naši pomoc. Toho času náhle Mantovští a Ferrarští vyslali lodi své po Padu před Cremonu a potopili všechny lodi území cremonskeho na Padu, takže otec náš nemohl nám se vším lidem svým přijíti na pomoc, ba ani poslati nějakého posla, protože všechny lodi a mlýny potopili. A my sami dlejíce v Cremoně s tak skrovným mužstvem jsme byli každého dne v nebezpečství, že ztratíme město i lid, pro rozlehlost města, které bylo v oněch dobách pro války téměř opuštěné. A když jsme byli postaveni ve velikém smutku, poněvadž ani otec nám nemohl pomoci ani my otci ani kdokoli z nás těm, kteří leželi před hradem, rozbroj povstal mezi nepřáteli našimi, kteří oblehli řečené město nad řekou Padem, že zbivše se vespolek vrátili každý do svého domova.

Otec náš dověděl se o tom přijel z Parmy s vojskem svým po řece Padu a dal vytáhnouti lodi ze dna řeky a tak se přeplavil s nečetnými druhy do města Cremony. A druhého dne se spojenými vojsky vytrhli jsme na pomoc těm, kteří byli před hradem Pizzighettone. A tak jsme byli s pomocí boží sesíleni, že jsme byli silnější než všichni naši nepřátelé, bylot' nás úhrnem 3000 jezdců. Seznavše, že před tím hradem nic nepořídíme, chtěli jsme táhnouti na pomoc hradu Pavii, o němž se stala dříve zmínka. To zvěděvše nepřátelé naši poslali vyslance své a lstně jednali s otcem naším i ujednali s ním příměří s tou podmínkou, že ustoupí s pole a že bude moci zásobovati hrad Pavii v době příměří potravou, ujišťující, že nepřátelé nebudou tomu brániti, a slibující mu mnoho krásnými a pochlebnými slovy. A tak jsme ustoupili s pole, vojsko své rozpustivše po městech a krajích svých. Nepřátelé však potom nezachovali příměří a smluv a tak ztracen byl hrad Pavia, neboť nepřátelé nedopustili zásobovati jej potravinami, jak slíbili. Tím se otec náš s lidem svým pro jejich pochlebná slova a klamné sliby octl v nedostatku peněz i potrav; když pak nastala zima, nemohli ani polem ležeti. A tak se osvědčilo na nás přísloví: Co můžeš učiniti dnes, neodkládej na zítřek.

Toho času pak Ferrarští, Veronští, Mantovští a Milánští nabyvše posily zajali hraběte d'Armagnac, velitele legátova, ležícího v předměstí ferrarském, mnohé z vojska jeho pobili, jiné utopili v Padu a vojska jeho tak ztenčili, že si legát nemohl již nového opatřiti ani se utkati v boji s nepřáteli, až konečně vypuzen ze země.

Potom vida otec náš, že se mu nedostává prostředků a že nemůže vésti válku, rozhodl se odejít ze země a zůstaviti ji domácím šlechticům, a to Parmu Rossiům, Reggio pánům da Fogliano, Modenu Piům, Cremonu Ponzoniům. Tito všichni dali kdysi města ta otci našemu v moc, a proto se rozhodl jim je vrátiti. Lukku však nechtěl prodati Florentským, nýbrž poslechnuv rady naší a svých rádců odevzdal ji Rossiům, jimž i Parmu dříve svěřil.

Kapitola VII.

Sen Karlův o Guigovi Dauphinovi.

V té době, když jsme byli v Lukce, ďábel, který stále hledá, koho by pohltil, a nabízí lidem sladkosti, v nichž se žluč tají, když již dávno před tím jsme byli pokoušeni od něho, ale přece s pomocí boží ne přemoženi, sám nemoha ponukl lidi špatné a zkažené, kteří se stále drželi otce našeho, aby nás svedli s cesty pravé v osidla špatnosti a smilství, a tak svedeni byvše od lidí zkažených upadli jsme do zkázy s lidmi zkaženými.

Otec náš nedlouho po nás se dal na cestu do Parmy, i přijeli jsme spolu do vsi jménem Terenzo v území města Parmy v neděli 15. srpna na den nanebevzetí svaté Panny Marie. Této noci pak, když jsme usnuli, ukázalo se nám toto vidění: anděl Páně se postavil vedle nás na levé straně lůžka a udeřil nás do boku řka: „Vstaň a pojď s námi!“ My pak jsme v duchu odpověděli: „Pane, nevím ani kam ani kterak bych s vámi šel.“ A on chopiv nás za vlasy na temeni hlavy vyzdvihl nás s sebou do vzduchu až nad veliký zástup jezdců v odění, kteří stáli před jedním hradem připraveni k boji. A držel nás ve vzduchu nad zástupem a pravil nám: „Pohleď a viz!“ A hle, jiný anděl sestoupiv s nebe a drže ohnivý meč v ruce udeřil jednoho uprostřed zástupu a uťal mu mužský úd tím mečem a ten jako by smrtelně raněn umíral sedě na koni. Tu drže nás za vlasy pravil anděl: „Znáš-li toho, jenž byl udeřen od anděla a zraněn až k smrti?“ I řekli jsme: „Pane, neznám, ani místa nerozeznávám.“ Řekl: „Věz, že jest to Dauphin z Vienny, který pro hřích smilství byl takto od Boha raněn, nyní tedy se mějte na pozoru a otci svému můžete říci, aby se střehl podobných hříchů, nebo vás ještě horší věci stihnou.“ My pak litující onoho Dauphina Guiga z Vienny, jehož babička byla sestrou babičky naší a on sám byl synem sestry krále uherského Karla I., tázali jsme se anděla, zda se bude moci vyzpovídati před smrtí? I byl jsem velice zarmoucen. Odpověděl pak anděl řka: „Dostane se mu příležitosti, aby se vyzpovídal, a bude živ několik dní.“

Tu jsme spatřili na levé straně zástupu státi množství mužů oděných bílými plášti velmi důstojného a úctyhodného vzezření; kteří mluvili mezi sebou pohlížeje na zástup a na to, co se stalo, a dobře jsme je pozorovali. Přece však nedostalo se nám milosti otázi se jich ani anděl sám od sebe nám nepověděl, kdo neb jací jsou ti muži tak důstojní. Hned potom jsme byli navraceni na místo své, když již svítalo. I přišel Tomáš z Villeneuve, rytíř z biskupství lutišského, komorník otce našeho, a vzbudil nás řka: „Pane, proč nevstáváte, otec váš již v plné zbroji vsedl na koně.“ Tu jsme vstali a byli jsme jaksi unaveni a zmalátněli jako po veliké námaze cestovní. I řekli jsme mu: „Kam bychom jeli? Vždyť jsme této noci zkusili tolik, že nevíme, co se s námi děje.“ Tu řekl nám: „Co se stalo, Pane?“ I řekli jsme mu: „Dauphin zemřel a otec náš chce sbíratí vojsko a táhnouti na pomoc Dauphinovi, který válčí s hrabětem savojským, naše pomoc mu nepomůže, vždyť zemřel.“ A on vysmál se nám a pověděl otci našemu toho dne, kdy jsme dojeli do Parmy, vše, co jsme mu řekli. Tu tázal se otec náš zavolav si nás, zdali jest to pravda a zda jsme takové vidění měli?“ Odpověděli jsme mu: „Ovšem, pane, buďte tím jist, že Dauphin zemřel.“ Otec však domlouval nám a řekl: „Nevěř snům.“ Avšak otci svému a jmenovanému Tomáši nepověděli jsme věc věrně, jak jsme viděli, nýbrž pouze, že Dauphin zemřel.

Po několika dnech posel přišel nesa zprávu, že Dauphin sebrav vojsko své táhl před jeden hrad hraběte savojského a že velikým šípem z jednoho samostřilu byl uprostřed všech svých rytířů poraněn a několik dní potom vyzpovídav se zemřel. Tu otec náš uslyšev tu zprávu pravil: „Divíme se velice tomu, že syn náš nám smrt jeho předpověděl.“ A velice se divili on i Tomáš, ale nikdo potom nemluvil s nimi o té věci.

Kapitola VIII.

Návrat Karlův z Italie do Čech. Smutný stav Čech. Jan Jindřich hrabětem tyrolským. Divné vidění Karlovo. Boje s knížaty slezskými. Spory o Polsko. Spolek proti Ludvíkovi.

Potom otec náš vida, že se mu nedostává prostředků a že nemůže dále vésti války proti řečeným pánům lombardským; jal se pomýšleti na návrat a chtěl nám odevzdati ta města a vedení války. My však jsme odmítli, čeho se ctí jsme nemohli zastávati. Tehdy dovoliv nám se vrátiti poslal nás napřed do Čech. Poněvadž bylo ujednáno příměří s nepřáteli našimi, jeli jsme územím mantovským do Verony a odtud do hrabství tyrolského, kde jsme se setkali se

svým bratrem Janem, kteréhož otec náš zasnoubil s dcerou vévody korutanského a hraběte tyrolského. Tento vévoda, tchán bratra našeho, měl dříve za choť sestru matky naší Annu, jak výše bylo uvedeno. Po smrti její vzal si za manželku sestru vévody brunšvického, s níž měl dceru Markétu. A s ní odevzdal bratru našemu po smrti své vévodství korutanské a hrabství tyrolské, neboť neměl mužského potomka. A tak nastal smír mezi ním a otcem naším, neboť před tím byli nepřáteli, protože otec náš vyhnal tohoto vévodu z Čech, jak jsme svrchu napsali. Potom jsme jeli přes Bavorsy, kde jsme navštívili svou starší sestru, jménem Markétu, která měla jediného syna s Jindřichem, vévodou bavorským, Jana. Potom dorazili jsme do Čech, kde jsme nebyli již jedenáct let. I zvěděli jsme, že před několika lety matka naše Eliška zemřela.

Ještě za jejího života dcera její, mladší sestra naše, Guta, poslána byla do Francie a zasnoubena s Janem, nejstarším synem Filipa, krále francouzského, jehož sestru Blanku jsme měli za manželku. Třetí pak sestra naše a nejmladší Anna byla v těch dobách u této své sestry. A tak přišedše do Čech jsme nenalezli ani otce, ani matky, ani bratra, ani sester, ani nikoho známého. Také řeč českou jsme úplně zapomněli, již však jsme se znova naučili, takže jsme jí mluvili i rozuměli jako každý jiný Čech. Z boží milosti pak jsme znali psát i mluvit nejen česky, ale i francouzsky, italsky, německy a latinsky, a to tak, že jedním jazykem jako druhým jsme dovedli čísti, psát i mluvit. Toho času otec náš odejel do hrabství lucemburského pro válku, kterou vedl proti vévodovi brabantskému se svými spojenci: biskupem lutyšským, markrabětem julišským, hrabětem gelderským a mnohými jinými, i odevzdal nám vladařství v Čechách na dobu své nepřítomnosti.

Království toto jsme našli tak zpustošené, že jsme nenašli ani jediného hradu, který by nebyl zastaven se všemi příslušnými statky královskými, takže jsme neměli kde jinde bydleti, leč v domech městských jako jiný měšťan. Hrad pražský byl opuštěn, pobořen a zničen, neboť od doby krále Přemysla II. ležel v sutinách. Na tom místě jsme dali vystavět nový a krásný palác s velikým nákladem, jak jej dnes možno spatřiti. Toho času poslali jsme pro svou manželku, jež dotud byla v Lucemburku. Ta přišedši měla po roce dceru prvorozenou, jménem Markétu.

V těch dobách dal nám otec náš markrabství moravské i užívali jsme toho titulu. Četní pak šlechtění mužové z Čech, hledíce k tomu, že pocházíme ze starého rodu králů českých a majíce nás v lásce, poskytl nám pomoci, abychom znova nabyli hradů a statků královských. Tenkrát jsme nabyli s velikým nákladem a úsilím hradů: Hrádku, Týřova, Lichnice, Litic, Hradce Králové, Písku, Nečtin, Zbiroha, Tachova, Trutnova v Čechách, na Moravě pak:

Lukova, Telče, Veverčí, hradů olomouckého, brněnského a znojenského i mnohých jiných statků zastavených a odcizených od koruny. A měli jsme mnoho ochotných rytířů ke své službě; i prospívalo království den ode dne a milovali nás lidé poctiví, zlí však se nás báli a vystříhali špatností a spravedlnost v míře dosti hojně vládla královstvím. Byliť se šlechtici většinou stali násilníky a nebáli se krále, jak se slušelo, neboť měli panství mezi sebe rozděleno. A tak drželi jsme vladařství nad královstvím, povznášejíce je, po dvě léta. Toho času dali jsme mladší svou sestru Annu Otovi, vévodovi rakouskému, za manželku.

V těch dnech zemřel vévoda korutanský, tchán bratra našeho. A když se bratr náš měl uvázati v panství nad vévodstvím korutanským a hrabstvím tyrolským po smrti jeho, tu Ludvík, který se činil císařem, uzavřel tajně spolek s vévody rakouskými Albrechtem a Otou, aby si rozdělili tajně a lstivě panství bratra našeho: sám si chtěl přivlastniti hrabství tyrolské a vévodové rakouští měli dostati vévodství korutanské. Ludvík zapomněl nevděčně na služby otce mého, které mu prokázal, když se ucházel o císařství, jak výše bylo psáno. Vévoda pak rakouský, ač měl sestru naši, hned po smrti řečeného vévody korutanského smluviv se tajně s pánem z Aufensteinu, který byl od vévody korutanského ustanoven hejtmanem veškeré země, ihned se s bratrem svým zmocnil Korutan, které jim pán z Aufensteinu bez odporu předal a v držení odevzdal. A tak bratr náš ztratil vévodství korutanské. Avšak páni z hrabství tyrolského nechtěli se poddati Ludvíkovi, nýbrž zůstali poslušni bratra našeho.

Když se to stalo, otec náš přišel do Čech a přivedl s sebou ženu svou, kterou pojal za královnu, jménem Beatrix, dceru vévody bourbonského, z rodu králů francouzských, s kterou potom zplodil jednoho syna Václava. Tehdy zlí a lstiví rádcové, i Čechové i z hrabství lucemburského, nabyli převahy a vlivu u otce našeho proti nám, hledající vlastního prospěchu. Přistoupivše k otci našemu namlouvali mu: „Pane, mějte se na pozoru, syn váš má v království mnoho vašich hradů i mnoho přívrženců, proto bude-li dlouho té moci požívat, vyžene vás, až bude chtíti; neboť jest sám dědicem království i pochází z rodu králů českých a jest velice oblíben u Čechů, vy však jste cizinec.“ Toto však říkali, hledíce si osobního zisku a výhody, aby jim odevzdal hrady a statky královské. On pak tak uvěřil jejich radám, že pojal k nám nedůvěru a odňal nám všechny hrady a vrchní správu v Čechách a v markrabství moravském. A tak zbyl nám pouze titul „markraběte moravského“ beze vší moci.

Toho času jsme jeli jednoho dne z Hrádku do Prahy, abychom navštívili otce svého, který byl na Moravě, a dojeli jsme pozdě večer do Prahy do starého domu purkrabského, kde jsme po několik let přebývali, dokud nebyl vystavěn veliký palác. V noci lehli jsme si na lože a Bušek

starší z Vilhartic na druhé lože vedle nás. V síni byl veliký oheň rozdělán – bylot' to v zimě – a hojně svic hořelo v síni, takže bylo dosti světla, dvěře a okna všechna byla zavřena. A když jsme usnuli, tu chodil někdo po síni, takže jsme se oba probudili. I kázali jsme Buškovi vstáti, aby se podíval, co to jest. On vstav, obešel síní hledaje, ale nic nespatrił ani nenašel.

I rozdělal větší oheň a rozsvítil více svíček a šel k čiším, které stály naplněny vínem na lavicích, napil se a postavil čiši vedle jedné veliké hořící svíce. Napiv se ulehl znova na lůžko. My oblekše plášť svůj seděli jsme na lůžku a slyšeli jsme někoho choditi, ale nikoho jsme přece neviděli. A tu dívajíce se, já i Bušek, na číše spatřili jsme, jak jedna číše se skácela. A tato číše byla vržena kýmsi přes lůžko Buškovo z jednoho kouta síně do druhého a odrazivši se od stěny padla doprostřed síně. Uzřevše to poděsili jsme se nesmírně a stále jsme slyšeli někoho choditi po síni, ale nikoho neviděli. Potom však požehnavše se svatým křížem ve jméne Kristově jsme spali až do rána. A ráno vstavše našli jsme čiši, jak byla svržena, uprostřed síně a ukázali jsme to svým známým, když ráno k nám přišli.

Toho času otec náš nás poslal se silným vojskem proti knížeti slezskému Bolkovi, pánu minstrberskému, který nebyl ještě knížetem a vasalem poddaným otci našemu a království českému. Otec náš totiž nabył města Vratislavě od pana Jindřicha VI., vévody vratislavského, který neměl dědiců. A tento vévoda přijal darem zemi kladskou na čas života svého a rozhodl se Vratislav, město i vévodství, raději odevzdati navždy otci našemu a koruně království českého než je předati bratru svému Boleslavovi, protože žili spolu v nepřátelství. Když pak se otec náš uvázal v držení města Vratislavě, všechna knížata slezská a kníže polské se poddala panství jeho a koruně české na věčné časy, aby byla chráněna a hájena od králů českých, kromě knížete slezského, pána svídnického, a Bolka, pána minsterberského. Jeho zemi jsme poplenili, jak psáno jest v kronice; i byla popleněna tak, že byl donucen zavázati se smlouvou, že se stane poddaným otce našeho a koruny království českého jako jiná knížata.

Provedše toto vydali jsme se na cestu do Uher k otci svému, jehož jsme našli na Vyšehradě nad Dunajem u krále Karla I. Tento měl dříve za choť sestru otce našeho, po její smrti si vzal sestru krále krakovského Kazimíra, s kterou měl tři syny, nejstaršího Ludvíka, druhého Ondřeje a třetího Štěpána. Tam ujednal tento král Karel mír mezi otcem naším a králem krakovským tak, že se otec náš zřekl práva svého na Dolní Polsko, totiž na kraj hnězdenský, kališský a jiné jižní kraje polské. Král pak krakovský se vzdal za sebe i za nástupce své, krále Dolního Polska, vůči otci našemu a království českému na vždy všech nároků na všechna knížectví slezská a opolské i na město Vratislav. Neboť před tím byl spor mezi nimi,

poněvadž děd náš Václav II., král český, obdržel v držení Dolní Polsko s vévodstvím krakovským a sandoměřským z té příčiny, že pojal za ženu jedinou dceru Přemysla, krále Dolního Polska a vévody krakovského a sandoměřského, a tento Přemysl odevzdal při smrti své dědu našemu a koruně království českého na vždy v držení své království i svá vévodství. Avšak jmenovaný výše Kazimír byl příbuzný této paní a prohlašoval, že má právo na království Dolního Polska, odůvodňuje to tím, že žena nemůže býti dědičkou království. A tak trvaly od dávných dob boje mezi králi českými a Kazimírem i otcem jeho Vladislavem, králi krakovskými neboli dolnopolskými. Boje ty byly ukončeny smírem, ježž sprostředkoval král uherský, jenž za to vstoupil ve spolek s otcem naším a slíbil, že mu bude státi ku pomoci proti vévodovi rakouskému, který odňal bratru našemu vévodství korutanské, a proti řečenému Ludvíkovi. Byli pak v tomto spolku tito: otec náš, král uherský a Jindřich, vévoda bavorský, který měl sestru naši za manželku.

Toho času otec náš poslal nás do hrabství tyrolského, abychom je spravovali místo bratra svého a jeho ženy, kteří byli v dětském věku. Přijedše tam uvázali jsme se v úřad ten, ježž nám otec svěřil, i byli jsme připuštěni k vladařství nad tou zemí šlechtici toho hrabství.

Kapitola IX.

Boje proti Ludvíkovi a vévodům rakouským až do míru ennžského. Výprava na Litvu. Dobrodružství Karlovo na cestě do Italie.

Po nějakém čase v pondělí velikonoční shromáždili jsme vojsko z hrabství tyrolského, vytrhli do údolí Pusterského v biskupství brixenského proti hraběti gorickému a dobyli jsme hradu St. Lamprechtu. I táhli jsme dále proti tomuto hraběti a poplenili jsme země jeho až do průsmyku, který sluje Lienz. V poli jsme pobyli s řečeným vojskem tři neděle pleníce, protože byl spojencem vévod rakouských, nepřátel našich. Druhého dne po svátku sv. Jiří mučedníka otec náš zapudil Otu, vévodu rakouského, za Dunaj a dobyl mnoho hradů v Rakousích. Ludvík však, který se činil císařem, pomáhal vévodům rakouským a s ním též všechno Německo a vladaři měst lombardských, zvláště Mastino della Scala, vladař nad městy Veronou, Vicenzou, Padovou, Trevisem, Brescií, Parmou a Lukkou. Ti všichni doráželi na nás a na hrabství tyrolské veškerou mocí, takže město Trident a veškeré údolí adizské bylo ve velikém nebezpečení od Lombardů. Údolí innskému zase hrozila veliká nebezpečení jak

od Švábů, tak od Bavorů, takže veškeré hrabství tyrolské bylo ve velikém nebezpečení takřka na všech stranách. Toho času jsme učinili Mikuláše, rodem z Brna, kancléře svého, biskupem tridentským a Matěje, kaplana bratra mého, biskupem brixenským, neboť obě biskupství byla tou dobou uprázdněna.

Téhož léta Ludvík, který se činil císařem, vedl veliké vojsko se všemi knížaty německými proti Jindřichu, vévodovi bavorskému, švagru našemu, který byl tehdy na naší straně. Vévoda pak rakouský přišel na pomoc Ludvíkovi přes Pasov, a když otec náš přišel na pomoc Jindřichovi, položili se táborem podle jedné řeky blíže města Landau. Tu přitáhl Ludvík s vévodou rakouským a jinými s velikým vojskem. A poněvadž se pro řeku nemohli utkat s nepřítelem, pustošili jeden měsíc Bavorsy. Ačkoli vojsko vévody Jindřicha bylo slabší, přece se Ludvík s vévodou rakouským vrátili s nepořízenou do zemí svých. V téže době jsme chtěli přispěti ku pomoci otci svému a švakru z hrabství tyrolského s četným lidem i pěším i jízdným, ale nemohli jsme se dostat přes Kufstein, kde byl syn Ludvíkův, kterého jsme tam obléhali s tím vojskem tak dlouho, pokud řečená knížata ležela proti sobě v poli. A když se rozešli, vrátili jsme se do Tyrol. Potom o sv. Michale ujednán byl mír mezi otcem naším; a vévodou rakouským tak, že vévoda rakouský vrátil město Znojmo, jež otec náš dal mu s dcerou věnem, dále dal otci našemu velikou část peněz a několik hradů blíže řeky Drávy bratru našemu ke hrabství tyrolskému; ale vévodství korutanské měl sobě podržeti.

Potom téže zimy jsme táhli s otcem svým do Prus proti Litvanům. S námi tam byla hrabata: mladý Vilém Hollandský, pán z Bergu, mladý Dětrich z Loozu a mnoho jiných hrabat a šlechticů. Avšak zima byla tak mírná, že nebylo lidu, a proto jsme nemohli táhnouti proti Litvanům, i vrátili jsme se každý do svého domova.

Tu však vznikla mezi Lombardy veliká válka, kterou jsme byli zaměstnání již dříve, než jsme se vydali z Tyrol, a to pro spolek, který uzavřeli Benátčané, Florentští, Milánští, Ferrarští, Mantovští, Bologňští a mnozí jiní proti Mastinovi della Scala, vladaři ve Veroně a v Padově, nepříteli našemu, jak výše bylo řečeno. V této době v měsíci dubnu jeli jsme přes Moravu do Rakous chtějíce táhnouti do Lombardie, avšak vévoda rakouský nechtěl nám poskytnouti průvodu. Tu jsme vsedli na lodi a dorazili ke králi uherskému, který z města Budína nám dal průvod skrze Uhry, Chorvatsko a Dalmacii až do města Senje na břehu mořském, kde jsme vstoupili na moře. Dověděvše se o tom páni benátské chtěli nás zajmouti, ač jsme byli jejich přáteli. Proto obklíčili loď naši loděmi svými, takže nemohla nijak uniknouti. A když jsme devátého dne dojeli k jejich městu Gradu, uposlechli jsme rady Bartoloměje, hraběte z Krku a

Senje, jenž plul s námi v lodi, a nařídili, aby jim naši řekli: „Hle, páni, víme, že nemůžeme rukám vašim uniknouti, raďte vy předem poslati do města a vyjednatí, jak chcete nás přijmouti do města.“ A zatím, co s nimi mluvili krásnými slovy, spustili jsme se dvířky lodi do malé bárky rybářské se zmíněným Bartolomějem a s Janem z Lipé. Přikryti jsouce pytli a sítěmi propluli jsme loďmi jejich a dorazili ku břehu mezi sítím. A tak unikše rukám jejich jsme šli pěšky až do Akvileje. Oni pak zajali loď naši se vším mužstvem, jež drželi několik dní v zajetí a pak propustili. A když jsme byli v Akvileji, dali jsme se poznati hostiteli svému, ten to brzy potom oznámil radě městské a měšťané uvedli to ve známost patriarchovi. Patriarcha hned vjel do města a uvedl nás s velikou ctí v průvodu kněžstva a lidu za hlaholu zvonů do svého paláce. Když se čeled naše vrátila k nám ze zajetí, hostil nás s velikou uctivostí v zemi své čtyři neděle, ujistil nás věrností a poskytl nám průvod údolím cadorským až do hrabství tyrolského, kde jsme tehdy vladařili za bratra, který byl malým hochem.

Kapitola X.

Spolek italský proti Mastinovi della Scala. Obtížný pochod Karlův z Tyrol do Lombardie. Dobyť Belluna a Feltre. Odchod z Itálie. Príval kobylek.

V červnu potom Benátští, Florentští, Milánští, Mantovští a Ferrarští a jiní jejich spojenci oblehli město Padovu s přechetným vojskem, totiž asi s 10.000 jízdných oděncův a s nesčetným počtem pěších a jistá část vojska jejich spolu s biskupem z Feltre, se Sicconem z Caldonazza, a s hrabaty z Cenedy, pány z Camina, oblehla Feltre. I leželi dlouho při tom obléhání s 500 jezci a mnohými pěšimi – města Padova a Feltre totiž patřila ku panství Mastina della Scala, pána ve Veroně a v jiných městech výše jmenovaných. Benátčané dobyli již měst Conegliana, Scrvavalle, Bassana, jež dříve náležela ku panství Mastinovu, a hrabě de Collalto, náměstek v Trevisu, a mnozí jiní se vzbouřili proti Mastinovi a drželi s Benátčany. Tu jeden měšťan z Belluna, jménem Endrighetto da Bongajo, obávaje se, že město Feltre padne a tím také Belluno přijde do rukou Benátčanů, jichž zvláště nenáviděl, uváživ, že se Jakub da Avoscano dal s hrady svými, Buchensteinem a jinými, a s některými horaly patřícími k území bellunskému nám v ochranu a přidržev se jeho rady, přišel k nám, když jsme byli v Primieru, bez vědomí obou stran, pána Veronského i Benátčanů, tajně, aby se o tom nedověděli Benátčané ani vladař veronský, neboť proti němu jednal, a pravil: „Dovedete-li přemoci a zahnatí nepřátele od města Feltre, chci vám otevřítí jednu bránu městskou,

protože spíše bych vám přál města než komukoli jinému.“ Já jsem vyslechl jeho řeč a určil mu jistý den, kdy jsem chtěl tajně přijíti.

A protože jsem musil opatrně sbíratí vojsko, sezval jsem mnoho šlechticů k turnaji dvou šlechticů k Neumarktu nad Adiží pod záminkou, abych mohl chrániti těch soubojovníků, kdyby přátelé jejich způsobili nějaký rozbroj; nemělo se tak vyzraditi, proč sbírám voje, abych se totiž mohl tajně zmocniti Feltre.

Vítěze, který v tom souboji přemohl a zabil druhého, opásali jsme mečem rytířským. Když se to stalo, žádal jsem přítomných rytířů, aby s námi jeli, nepověděv nikomu, kam míříme. A oni se ochotně dali na cestu se mnou a jeli se mnou na koních údolím Fleimským celou noc. Druhého dne však jsem jel pustými horami, které se táhnou ke Castrozze, kde není cesta pro jezdce. A když jsem dojel k lesu mezi Castrozzou a Premierem, nebylo tam cesty pro vývraty stromů; a tak vojsko upadlo v zoufalství. Tu já pěšky s několika pěšími chodili jsme po strmých horách a stezkách dávno zničených hledající cesty, až jsme přešli les. A strážci lesa již dávno odešli, poněvadž slunce již zapadlo a že netušili nijakého nebezpečnosti, jež by jim tam od někoho hrozilo. A tak jsme si otevřeli cestu po horách. V průvodu těch rytířů jsme dorazili ke hradu Premieru, který byl také obležen od Benátčanů, a zmocnili jsme se ho zahnavše nepřátele. Ti pak přišedše ke svým druhům, ležícím před Feltré, pravili, že veliké vojsko, o němž nevědí, čí jest, táhne na ně. Ti uslyševše to odtáhli v noci do města. Z hradu Primiera jsme táhli druhého dne do Ahorda a z Agorda jsme spěchali k městu Bellunu. I poslali jsme předem k Endrighettovi, s nímž jsme se smluvili, oznámiti, že jsme blízko města s vojskem. Ten se ihned odebral k radním a správcům města, a řekl jim, že poslové přišli mu oznámiti, že hrabata z Chiaromonte, spojenci Mastina della Scala, pána jejich, přišli s velikým vojskem zahrnati nepřátele a jim pomoci. Tito s radostí otevřeli brány považující nás za přátele. A já vešel jsem do bran na den svatého Prokopa dne 4. července. A když všichni vjeli, rozvinul jsem prapory království českého a hrabství tyrolského. Ti pak vidouce nepřátele užasli a nevěděli, co mají činiti, i nemohli se brániti moci naší. A tak jsme s pomocí boží dostali město ve svou moc, hrad se však držel několik dní proti nám; když však jsme pohrozili těm, kteří byli na hradě, odevzdali hrad do rukou našich.

Potom jsme se položili s vojskem před městem Feltre. A poněvadž vladař veronský byl zaměstnán bojem proti Benátčanům a tito s ním, nemohli škoditi nám a vojsku našemu, a proto obě strany jednaly s námi, přejíce si nás získati ku pomoci. Po šestinedělním obléhání města Feltre ujednali jsme smlouvu s Benátčany, kteří se zavázali, že nám budou pomáhati s

veškerou svou mocí v boji proti Mastinovi della Scala. I poslali nám na svůj náklad 700 jezdců a silné vojsko pěší. My pak propustivše bratra svého jeli jsme s vojskem do Benátek, kde jsme byli přijati s velikou ctí a těšili se veliké vážnosti. Potvrdivše vzájemnou smlouvu vrátili jsme se odtud k Feltre, jehož jsme vyhladověním dobyli. Také páni da Carrara v Padově smluvili se s námi, zmocnili se Padovy a zajali staršího bratra Mastinova Alberta, jehož dali Benátčanům v zajetí. A trvajíce v poddanství našem podrželi Padovu ve své moci. My pak ustanovili jsme v městech a hradech za vladaře : ve Feltre Volkmaru z Burgstallu, šlechtice z hrabství tyrolského, v Bellunu Endrighetta da Bongajo; velitelem ve válce proti Veronským Jana z Lipé, kterýž však zemřel sedmého dne po svém jmenování, na jeho místo jsem dosadil Zbyňka Zajíce.

Pak vrátivše se do hrabství tyrolského jeli jsme do údolí Innu a odtud do království českého a smířili jsme se s vévody rakouskými, s nimiž jsme před tím žili v nepřátelství.

Té zimy v masopustě zasnoubili jsme nejstarší dceru svou Marketu Ludvíkovi, nejstaršímu synu krále uherského Karla; a učinili jsme s tímto spolek na výboj a odboj.

Potom jednou švagr náš pozval nás na druhý den k obědu. Při východu slunce jeden z rytířů vzbudil nás ze spánku řka: „Pane, vstaňte, nastává soudný den; celý svět je samá kobylka.“ Vstali jsme, vsedli na koně a rychle jeli, abychom viděli, kde je jich konec, 7 mil daleko až do Pulkau, kam až sahaly; ale jak široko se prostíraly, nebylo možno nám určití. Hlas jejich byl podoben hřmotu, na křídlech jejich byly černé značky písmenům podobné a bylo jich tak hustě jako sněhu, takže nebylo slunce pro ně viděti. Zápach veliký vycházel od nich. I rozdělily se, některé letěly do Bavor, jiné do Frank, jiné do Lombardska a jiné sem a tam po veškeré zemi. A byly tak plodné, že dvě za noc plodily dvacet mladých i více; byly maličké, ale rychle rostly. Vyskytovaly se ještě třetí rok.

V této době ve dvou měsících po sobě zemřela naše sestra i švagr náš, jež jsme tedy při poslední své návštěvě naposled viděli.

Kapitola XI.

Když pak jsme přišli do Čech, přihodilo se, že jsme přijeli ze Staré Boleslavě do Toušeně, a když se nás počal zmocňovati spánek, připadlo na nás usilovné přemýšlení o tomto čtení z

evangelia: *Podobno jest království nebeské pokladu skrytému na poli* atd., které se čte na den sv. Ludmily. A tak počal jsem mysliti o něm a vykládati si je. Probudiv se pak, měl jsem ještě v živé paměti obsah a výklad první části evangelia a tak s boží pomocí a milostí jsem dokončil výklad celého čtení, jež se počíná: „Podobno jest království nebeské“ atd.

Bratří! Slova svatých evangelií nikdo nedovede vystihnouti, protože smysl jejich jest tak hluboký; že nikdo nemůže dostihnouti jejich vznešenosti ani pověděti dokonale jejich smysl: O tom svědčí Pavel v listě: *O, hlubokosti bohatství, moudrosti a poznání božího. Jak nevyzpytatelní jsou soudové jeho a nevystižitelné cesty jeho. A týž: Nebot kdo poznal mysl Páně nebo kdo stal se jeho rádcem?* Avšak, pokud mi popřáno bylo s hůry od boží milosti, od níž „*všechn úděl nejlepší a každý dar dokonalý s hůry sestupuje*“ (jak píše Jakub ve svém listě), chci vám něco pověděti ku porozumění tomu svatému čtení a proto vás prosím, moji milí, abyste to bratrsky přijali a čistým, neposkvrněným srdcem o tom uvažovali.

Zajisté slyšeli jste, milí, že Matouš přirovnává v tomto podobenství království nebeské ku pokladu skrytému v poli, kterýmžto pokladem se vlastně značí Duch svatý, jež člověk nachází skrze lásku a milost Ježíše Krista, který slíbil jej věrným svým v evangeliu Janově řka: *Prositi budu otce svého a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, ducha pravdy. Polem pak nebo zemí, v níž onen poklad leží, miní se srdce člověka, kam člověk zasévá dobré i zlé skutky, které přinášejí na konec duši jeho ovoce, podle toho, jak je tam zaséval; to dosvědčuje zjevně Lukáš řka: A které padlo do půdy dobré, ti jsou, kteří v srdci ušlechtilém a dobrém slyševše slovo boží zachovávají je a užitek přinášejí v trpělivosti.* Poklad ten jistě jest skryt před hříšníky a lidmi nehodnými, kteří nechtí míti poznání pravdy ani činiti pokání a tak ztrácejí oči milosti boží, že nemohou oslepeni jsouce nalézt poklad. O nich prorok praví: *Oči mají a viděti nebudou.* Ale člověk v pravdě skroušený nalezne ten poklad milostí Ježíše Krista, jak výše bylo řečeno, poněvadž podle slova žalmistova „*srdcem zkroušeným a pokorným Bůh nezhrdne*“, nýbrž svým přehojným milosrdenstvím těší je vždy a pomáhá mu, jak se čte v žalmu: *Raduj se v Pánu a dá tobě žádosti srdce tvého.* Když však člověk ten zkroušený nalezne poklad, skryje jej v srdci svém, bdí, bojí se oň a střeže ho, aby ďábel, nepřítel náš, který, jak dí Petr, „*obchází hledaje, koho by pohltil*“, neodňal pokladu toho ze srdce jeho.

Tak můžeme rozuměti tomu, co se čte v evangeliu Matoušově: *Necht' neví levice tvá, co činí pravice tvá.* Ale pamatovati si jest, že „*radostí naplněn jsa pro něj odchází*“, což znamená

chvátání, neboť máme chvátati k dobrým skutkům. Neboť v evangeliu Lukášově se praví: *Vyjdi rychle na náměstí a na ulice města a uveď sem chudé i chromé a mdlé.*

Dále se vypravuje v uvedeném podobenství, že člověk, když našel poklad, „odešel a prodal všecko, co měl“, to jest: hříchy své, odřeknuv se zlých skutků. K tomu se vztahuje, co jest psáno o Matoušovi v evangeliu Lukášově: *A opustil všecko své i ono: Nevzdá-li se kdo všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem. A to prodání a vzdání má se dít na náměstí, a to ne na každém náměstí, nýbrž ovšem na náměstí svědomí, to jest upřímnou zpovědí, čistou skroušeností, a před knězem ustanoveným k tomu od Boha podle učení Kristova: *Jděte, ukažte se kněžím.* K tomu také vybízí nás Jakub v listě svém řka: *Vyznávejte se jedni druhým z hříchů svých.* A ovšem za ty zlé skutky, když je prodá a vzdá se jich, má obdržeti skutky dobré i pole to v majetek, to jest srdce, které chovati má v lásce a trpělivosti, a v něm má skrýti poklad řečený. A vytrvá-li až do konce, bude držeti poklad ten v království nebeském na věky podle slov Matoušových : *Shromažďujte sobě poklady v nebesích, kde ani mol ani rez jich nekazí.**

Kapitola XII.

Podobno jest království nebeské člověku kupci, hledajícímu pěkných perel, který když našel jednu drahou perlu, odešel a prodal všecko, co měl a koupil ji.

Při tomto podobenství nejprve jest připomenouti, že perla jest kámen úplně čistý, jasný, barvy a beze vši poskvrny a proto v tomto podobenství může býti právem obrazně k ní přirovnán zákon boží, v němž jest mnoho dobrých, čistých, světlých a neposkvrněných skutků obsaženo. Tím člověkem kupcem, o němž mluví evangelista, míněn jest případně člověk vůbec, jenž bloudí na pouti po tomto světě, jenž bývá různými obtížemi, mnohými neustále bédami a pracemi vezdejšími stíhán, a jak se čte v knize Jobově, „*nikdy nezůstává v témž stavu*“. A proto se jmenuje zcela vhodně kupcem a přirovnává se k člověku kupci, který vždy má hledaje choditi a chodě hledati, aby našel tu drahou perlu, tj. zákon boží, který, bude-li tak hledati a choditi, jistě nalezne, jakož praví Lukáš v evangeliu svém: *Hledejte a naleznete.* Když pak člověk nalezne, takto hledaje, na tomto světě zákon boží, v němž, jak výše řečeno, jest mnoho dobrých, čistých, jasných a neposkvrněných skutků a čestných, tu právem může jej srovnati s onou drahou perlou, kterou onen člověk našel a odešel, prodal všecko, co

měl, a koupil perlu, která se právem nazývá drahocennou, protože nic není dražšího a většího na tomto světě než podle ustanovení božího bedlivě zachovávatí přikázání jeho, která jsou obsažena v tom zákoně. A to se nám podle vůle boží prikazuje v evangeliu Janově, když se praví: *Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte. Zachovávaje přikázání ta bude Bohu sloužiti a tak potom s ním kralovati. Tak možno rozuměti tomu, co praví Augustin: Bohu sloužiti jest kralovati a dále: Kdo zachovává zákon boží a přikázání boží, která jsou v zákoně božím obsažena, Bohu slouží a s ním společně bude kralovati.*

Co se dále praví v podobenství, že člověk onen „odešel a prodal všecko, co měl, a koupil onu perlu“, znamená dále pomíjející život, v němž nyní žijeme a přebýváme. V něm člověk žije den po dni, přechází a odchází a denně se více blíží smrti. A proto má v tomto životě všecko, co má, prodati: hříchy a všecky pozemské touhy a tělesné žádosti, zdrželivostí a jinými dobrými skutky se krotě, a za ně si má koupiti zákon boží, který jest onou drahocennou perlou, a bude-li jej dobře opatrovati, ubíraje se takto po cestě pravé, jistě bude blažen. Neboť se praví v žalmu: Blahoslavení bezúhonní na cestě, kteří chodí v zákonu Páně. A tak blahoslaven, neposkvvrněn a čist vejde do brány království nebeského. A tato brána, která jest z jednoho drahého kamene, se ihned mocí té perly, to jest zákona božího, otevře a tehdy uzří moc té perly, až skrze ni vejde do toho svatého města Jerusalema, o němž a o jehož branách Jan praví ve Zjevení řka: *Dvanácte bran města jest dvanácte perel a každá z těch bran byla z jedné perly.*

Kapitola XIII.

Podobno jest království nebeské síti spuštěné do moře a shromáždivší v sobě všeho druhu ryby.

Sítí můžeme rozuměti slovo boží, které bylo posláno skrze apoštoly, když bylo jim uloženo v evangeliu Markově: Jděte po všem světě a kažte evangelium všemu stvoření. A byla od nich spuštěna do moře, tj. na tento svět, pročež výslovně bylo jim řečeno „*jděte po všem světě*“, který se zajisté zde obrazně a zcela vhodně naznačuje mořem. Neboť jako moře nikdy neodpočívá, nýbrž stále se střídáním přílivu a odlivu pohybuje, a těmi, kdož plují po něm, svými vlnami a bouřemi sem tam zmítá a je děsí, tak onen svět nesčíslnými pohyby se stále pohybuje a ty, kteří jsou na něm zmítáni, svými nástrahami a hrozícími nebezpečnostmi

stále znepokojuje a rmoutí. Takovými nebezpečnostmi na tom moři bouřlivém prorok byv zastížen volá: *Spas mě, Bože, neboť vody vystoupily až k duši mé.* A dále: *Ať mne nepotopí bouře vod a moře,* to jest: nebezpečností tohoto světa. Neboť není pochyby, že prorok zde chtěl bouří naznačiti nebezpečnosti a mořem svět.

Rybami pak se míní lidé na tomto světě. Proto se praví v evangeliu Matoušově: *Pojďte za mnou, učiním z vás rybáře lidí.* A jinde v evangeliu Lukášově Pán pravil Petrovi: *Neboj se, neboť od této doby budeš lidi loviti.* Praví se potom dále: „*všeho druhu ryby*“, tj. lidi „*shromáždívší*“, protože všechny lidi kteréhokoli radu, stavu a zaměstnání, ať dobré at zlé, tato síť, totiž slovo boží, shromažďuje a loví. Neboť netoliko k Židům, ale i ku pohanům, a to stejně ke všem, bylo posláno, jak se čte ve Skutcích apoštolských. Bylo pak posláno skrze apoštoly, o nichž se praví v žalmu: *Po vsí zemi vyšel hlas jejich* atd., a skrze Ducha svatého, který, jak dí mudřec, „*naplnil okršlek zemský*“, i skrze Spasitele našeho, který taková slova osobně a spasitelně na světě sázel a sel. A proto praví v evangeliu Janově: *Kdybych nebyl přišel k nim a nemluvil jim, hříchu by neměli, ale nyní výmluvy nemají z hříchu svého.*

Toto slovo se však má naplniti a proto se dále praví: *kteroužto (síť), když naplněna byla, vytáhše na břeh a sedíce vybírali* atd. I bude naplněna tato síť neboli slovo, až vše, co bylo tímto slovem ústy Páně a svatých jeho proneseno, bude úplně a skutečně naplněno. Neboť se čte v evangeliu Matoušově, že „*ani jediné písmenky z toho nepomine*“ ani „*nepomine věk, až se všechny ty věci stanou; neboť nebe a země pominou, ale slova má nepominou*“, jak se zase praví v evangeliu Lukášově. Když pak ta síť neboli slovo boží bude naplněno, tu ihned bude naplněn podobně i počet svatých ve slově božím a počet zlých pro slovo boží, jak viděl ve zjevení svém Jan a obrazně řekl: *Viděl jsem pod oltářem (božím) duše zabitých pro slovo boží a pro svědectví, jež vydávali, a volali hlasem velikým řkouce: „Proč dosud, Pane svatý a pravý, nesoudíš krve naší nad těmi, kteří přebývají na zemi?“ I dáno bylo každému roucho bílé a řečeno jim, aby odpočívali ještě malý čas, až se naplní počet bratří jejich, kteří zabiti býti mají jako oni.*

Po naplnění sítě, tj. slova božího a počtu dříve řečených nastane den poslední a soudný, jak evangelista ukazuje v dalších slovích tohoto čtení, když se praví: *Tak bude při skonání světa* atd. A tehdy bude na tom soudě vytažena ta síť naplněná, pročež se praví „*vytáhše*“. A tíž ji vytáhnou, kteří ji spustili, totiž apoštolové. Ti vytáhnou síť, tj. slovo boží, které v nás seli, i s polem a plodem semen, a vytáhnou ji plnou dobrých a zlých, to jest těch, u nichž slovo boží přineslo dobrý plod, a těch, u nichž přineslo špatný, jak se praví v evangeliu Lukášově: *Co*

seje, to i žítí bude a v žalmu: *Kdo se slzami rozšívali, s radostí sklízeti budou*. A protože seli v nás, také z nás budou sklízeti.

A vytáhnou nás čtyřmi provazy, které jsou přivázány k té síti podobně, jako jsou u skutečné sítě, která se rovněž čtyřmi provazy vytahuje. Jsou totiž u každé sítě čtyři provazy, dva napjaté nad vodou a dva dole pod vodou plovoucí, a tyto dva dolejší odpovídají dvěma hořejším, takže provaz na dolejší pravé straně odpovídá provazu na hořejší pravé a provaz dole na levo provazu nahoře na levo. Tak jest tomu též u té sítě duchovní, u níž jsou podobně čtyři provazy, jimiž jsou všichni taženi, totiž dva svrchu plovoucí a ty jsou od Boha, totiž milost a síla, a dva dole plovoucí, které jsou od nás, totiž láska a nenávisť. Prvnímu provazu hořejšímu, to jest milosti boží, odpovídá první dolejší, totiž láska, a těmi dvěma dobrými bývají taženi lidé dobří. O prvním praví Pán v evangeliu Janově: *Nikdo nemůže přijíti ke mně, leč přitáhne-li jej otec můj*; totiž milostí svou. O druhém se praví podobně v evangeliu Janově: *Kdo mě miluje, toho milovati bude otec můj, i přijdeme k němu přitaženi v milosti a lásce, a příbytek si u něho učiníme*. A o těch dvou provazích můžeme rozuměti, co praví žalmista: *Provazy padly mi na místech veselých*.

Rovněž druhému provazu hořejšímu, síle, odpovídá druhý dolejší, nenávisť, a těmi bývají taženi všichni lidé zlí. Neboť *každý, kdo zle činí, nenávidí světla*, jak se praví v evangeliu Janově: a vůči těmto více jest potřebí síly boží než prvním. Neboť první dobrovolně půjdou k soudu doufající v odplatu, ale tito budou prchatí před soudem bojíce se trestu věčného, skryjí se v jeskyních a skalách horských a řeknou ke skalám a horám: *Padněte na nás a skryjte nás před obličejem toho, jenž sedí na trůnu, a před hněvem beránkovým, až přijde den veliký hněvu jejich a kdo bude moci obstáti*, jak se čte ve Zjevení. A proto jest při oněch lidech potřebí síly, aby jí byli taženi i proti své vůli. O prvním tom provaze, síle, může se rozuměti, co praví apoštol: *Všichni vtaženi budeme*, t. silou boží vstříc Pánu do výšin, i co Spasitel praví: *Až budu povýšen se země, všechny potáhnu k sobě* t. silou. O druhém pak se čte v Knize královské: *Vztáhne nad Jerusalemem provázek Samaří a břímě domu Achabova*. O obou žalmista praví: *Provazy hříchů ovinuly mě*. A tak budou všichni vytaženi od apoštolů v té síti; neboť, jak praví apoštol, všichni státi budeme před stolicí boží, abychom vzali odplatu za to, co jsme činili v těle.

A vytáhnou nás na břeh, to jest před soudnou stolicí všemohoucího Boha, která se případně srovnává s břehem. Neboť jako břeh jest cílem plujících, tak tato stolice soudná jest cílem a koncem všech těch, kteří se kymácejí po tomto světě. A když nás vytáhnou, tu seděti budou

apoštolové podle břehu, tj. stolice soudní, jak výše bylo řečeno. O tom Spasitel praví v evangeliu: *Když pak seděti bude Syn člověka na stolicí své velebnosti, seděti budete i vy na dvanácti stolicích soudíce dvanácte kmenů israelských*. I vyberou rozsuzující Pánu našemu dobré do osudí, tj. přidělí je *věčným stanům*, kde jest mír a radost, podle svého pravého soudu; zlé však pošlou pryč, tj. odsoudí je do ohně věčného, kde jest *pláč a skřípění zubů*. A to se stane slovem božím, až řekne: *Pojďte, požehnaní otce mého, vládněte královstvím* atd., zlým však: *Jděte, zlořečení, do ohně věčného*, jak se čte v evangeliu Matoušově.

Po skončení toho soudu ihned andělé jako sluhové soudu a vykonavatelé těchto slov *oddělí zlé ze středu spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé*, jak se dále praví v slovích uvedeného evangelia. Neboť andělé jsou služebníky slova božího, jakož o nich praví žalmista: *Chvalte Pána andělé jeho, kteří jste mocni v síle a činíte slovo jeho, poslušni jsouce hlasu slova jeho. Chvalte Pána všechny moci jeho, služebníci jeho, kteří činíte vůli jeho*.

Praví se pak dále v uvedeném čtení: *Rozuměli jste tomu všemu?* Řkou jemu: *Ano, Pane*. To jsou slova otázky. Proto když Pán pověděl učedníkům svým řečená tři podobenství, tázal se jich těmito slovy: *Rozuměli jste tomu všemu?* Otázal se jich, ne že by nebyl jist, zda tomu porozuměli, poněvadž všecko zná, dříve. Než se co stane, ale aby otázkou pozvedl rozum jejich výše ku poznání sebe, což se nám jasně ukazuje na osobě Petrově v evangeliu Matoušově. Když totiž na otázku *Kým praví lidé, že jest syn člověka?*, odpověděl: *Ty jsi Kristus, syn Boha živého*, ihned Pán řekl: *Tělo a krev nezjevily toho tobě, ale otec můj, který jest v nebesích*. Hle, kterak byl na tu otázku ihned rozum učedníků pozdvižen, že ihned odpověděli: *Ano, Pane*. Pán tedy, seznav pozdvižení rozumu jejich a znamenaje horlivost jejich pochopiti slova svatého učení jeho, chtěl je ještě více připoutati a získati i slibuje jim odměny v nebesích za odplatu řka: *Proto každý mistr Písma moudrý, který vykládá o království nebeském, podoben jest hospodáři, který vynáší z pokladu svého nové a staré věci*. A dobře praví : mistr moudrý, neboť ten slovem svého učení a příkladem dobrého života vyučuje a vychovává. Neb ti, kteří sice učí, ale sami tak nejednají, slovou ovšem mistři, ale ne moudří, jak se praví v evangeliu Matoušově: *Na stolicí Mojžíšově se posadili mistři Písma a fariseové, čiňte tedy podle jejich učení, ale podle jejich skutků nečiňte*. Viz, že se nazývají mistry Písma, ale ne moudrými. Proto ne každý mistr Písma, ale arcí jen mistr moudrý podoben jest hospodáři, který z pokladu svého vynáší nové a staré věci. Poklad zajisté jest jmění poněnáhu nashromážděné. Jako totiž hospodář v čas potřeby a nouze pro čest pozemskou vynáší věci nové, které nedávno tam uložil, a staré, které již dávno uschoval; tak

mistr Písma (moudrý) z pokladu svého, který vnučením Ducha svatého uložil v srdci svém, pro slávu, jíž dosíci chce v království nebeském, vynáší a vykládá spasitelná tajemství Nového a Starého zákona ku poučení a polepšení jiných svým svatým kázáním a poučováním. Právem totiž takoví mistři jsou učení, o kterých se čte u Daniele : *Kteří pak zbožní a moudří jsou, stkví se budou jako blesk oblohy, a kteří k spravedlnosti přivádějí mnohé, jako hvězdy na věky věčné.*

Kapitola XIV.

Potrestání Mikuláše z Potštýna. Jednání Lucemburků s Ludvíkem Bavořem. Spor Janův s biskupem vřatslavským. Válka mezi Francií a Anglií. Jan a Karel v Montpellieru a v Avignonu. Události v Tyrolsku. Dobyť hradů italských. Karel spojencem patriarchy akvilejského.

Téhož léta příjev k Vysokému Mýtu zbořil jsem hrad Choceň a četné jiné hrady pána z Potštýna; neboť jsem vedl toho času boj s tímto pánem, později však nastal smír. Toho času objeveny též stříbrné doly u Vřesníka.

Téhož léta jsem se vydal na cestu s mnohými pány českými, chtě dojeti do hrabství lucemburského k otci svému, který poslal pro mne, avšak vrátil jsem se z Frankfurtu. Vrátil se založil jsem sbor kanovníků u Všech svatých v kapli královské na hradě pražském a vydal jsem se ke králi uherskému, který byl těžce nemocen.

A dříve než jsem se ještě vrátil z Uher do Čech, otec můj přijel k Ludvíkovi, jenž se činil císařem, aby ujednal smír. Ačkoli Ludvík mi slíbil, že nebude konati žádných jednání o smír s otcem mým beze mne, nýbrž prohlásil, že chce s mým vědomím s otcem mým v dobrotě jednati, přece tento Ludvík, zapomenuv na své čestné slovo a sliby a podvodně oklamav otce mého, přiměl ho k úmluvě, dokládaje, že se již dávno se mnou smířil. A tak zavínil velikou nedůvěru mezi mnou a otcem mým a dosáhl, že otec můj ve smyslu smlouvy, která byla, jak Ludvík předstíral, uzavřena mezi mnou a jím, přijal od něho země v léno jako od *pravého* císaře. I smířil se s ním také a podvolil v četných věcech rozhodnutí jeho, čehož by jistě nebyl učinil, kdyby byl věděl, že já nejsem s ním ještě usmířen. Já však zvěděv to jsem spěchal k otci svému do Miltenbergu v biskupství mohučském a oznámil mu, že to, o čem tento Ludvík Bavorský s ním jednal, jest nepravda a lest. A proto nechtěli jsme ani já ani páni čeští pečeti

stvrdití toho, co bylo mezi nimi ujednáno, ani uznati platnosti té dohody, a co se stalo, prohlásil jsem za neplatné, jakoby se to nebylo stalo.

Odtud jsem se odebral do Prešpurku, jenž leží na hranicích Uher a Rakous, a smířil jsem krále uherského s vévodou rakouským. Potom otec můj táhl na Moravu, maje v úmyslu krutě ztrestati Mikuláše knížete opavského a ratiborského, jemuž jsem jen stěží zjednal u otce svého milost; musil však dáti otci mému hrady a mnoho peněz.

Odtud jsem táhl obléhati hrad Potštýn, protože se pán jeho vzepřel proti mně a králi českému a že se mnoho loupeží dělo s toho hradu. A ač byl považován za nedobytný, přece jsem ho v devíti nedělích dobyl a věž, do níž se majetník hradu uchýlil, jsem strhl k zemi a také hradby i všecken hrad jsem srovnal se zemí.

Potom jsem jel s otcem svým do Vratislavě. Bylť biskup v tomto městě otce mého neposlušen, pročež otec můj se naň rozhněvav a odňal mu hrad Milič. On pak dal proto otce mého do klatby, ale otec můj vyhnal ho i s kněžími z města. A ten spor trval ještě plná dvě léta mezi otcem mým a kněžstvem řečeným.

Odtud otec můj jel do Budišína a odtamtud do Francie na pomoc králi francouzskému, protože se tehdy počínala válka mezi králem francouzským a anglickým, a zůstavil mě místo sebe v království českém. Já však ustanoviv zástupcem svým Petra z Rožmberka táhl jsem za ním přes Bavorsy, kde jsem našel švakra svého Jindřicha, vévodu bavorského, již mrtvého. Zůstavil dědicem jediného syna svého, kterého měl s Marketou, sestrou mou, hochu devět let starého. V poručnictví nad ním i ve správu země se uvázal Ludvík, který se činil císařem, na základě přibuzenství a smlouvy, kterou Ludvík uzavřel s otcem toho hochu. Proto zapudil dceru Rudolfa, vévody bavorského a hraběte falckého, syna bratra svého, která byla onomu hochu zaslíbena a oddána, a dal mu dceru svou, která ještě neuměla mluviti, řka, že chce za ni slib složiti, dokud sama nemůže mluviti; ta však z dopuštění božího zůstala němá. A odtud prošed Bavorskem přišel jsem k otci svému do hrabství lucemburského.

A odtud, jak jsem si přál, táhl jsem na pomoc králi francouzskému, jemuž tehdy král anglický oblehl město Cambrai, dříve než onen mohl sebrati vojsko své. A odtud táhl k městu St. Quentinu, pak k městu Ribemontu a odtud k Laonu. Potom se vrátil do hrabství henegavského, kam král francouzský táhl za ním až ke hranicím. Oba zřídili tábory na hranicích henegavských. Avšak král anglický ustoupil a odtáhl, nechav pole králi

francouzskému, který ho čekal celý den s vojskem připraveným k boji, ač Angličané měli ve vojsku svém mnoho knížat německých. Byli to: vévoda brabantský, markrabě jülišský a hrabě z Bergu, hrabě flanderský z dolního Německa, z horního pak markrabě míšeňský, markrabě braniborský (syn Ludvíka Bavora) a mnozí jiní se svolením Ludvíkovým, kterýž ustanovil toho krále anglického v Německu náměstkem císařovým.

V oněch dnech otec můj, ztratil již dříve jedno oko, když mu druhé začínalo slábnouti, odejel tajně do Montpellieru k lékařům, aby se léčil; avšak oslepl tehdy. Já pak strojil jsem se táhnouti na pomoc králi španělskému proti králi granadskému a poslal jsem již předem lid a potřeby válečné do Montaubanu. Ale otec můj zdržel mě tajně v Montpellieru a nedovolil mi táhnouti dále.

Když se otec můj marně byl léčil, jel jsem s ním do Avignonu ku papeži Benediktovi XII. dohodnouti se s ním stran odvádění peníze sv. Petra v biskupství vratislavském. Ale ani tehdy nedosaženo dohody, nýbrž zůstalo při sporu; později však přece ten spor mezi církví římskou a řečeným biskupem o ten peníz byl urovnán. Za pobytu tamějšího svěřili jsme se tomu papeži s viděním, jež jsme měli o Dauphinovi Vienském, když jsme byli v Itálii, jak jsme se o tom výše zmínili. Avšak pro ten čas jsme uznali z jistých důvodů za lepší pomlčeti o tom před otcem svým nežli mu to pověděti a vyjevití. A když jsme tam byli u papeže, Petr, kdysi opat fécampský, rodem z biskupství limogeského, povýšený za biskupa v Arrasu, pak za arcibiskupa v Sens a potom jmenovaný arcibiskupem rouenským, toho času kardinál kněz chrámu svatých mučedníků Nerea a Achillea, - o němž se stala svrchu zmínka, že byl v radě krále Filipa a před ním konal služby boží na popeleční středu – přijal mě, tehdy markraběte moravského, do svého domu, když jsme byli u papeže Benedikta, a pravil jednou, když jsem byl u něho v domě jeho: „Ty budeš jednou králem římským.“ Odpověděl jsem mu: „Ty budeš ještě dříve papežem.“ A obojí to se potom stalo, jak bude níže vypsáno.

Potom jsem se vrátil spolu s otcem svým do Francie. Odtud poslal mě otec můj k sestře mé, vdově po Jindřichu, vévodovi bavorském, kterou utiskoval Ludvík, jenž se činil císařem, abych jí přispěl radou a pomocí. Když jsem k ní přijel, dověděl jsem se, že se již s ním smířila.

Odtud jsem se dal na cestu arcibiskupstvím salzburským podle Alp, zvaných Taury, a ubíraje se celý den údolím gerloským, vzpomněl jsem si na zázrak nebo vidění, jež jsem měl na den nanebevzetí blahoslavené Panny Marie v Terenzu v biskupství parmském. A v té době pojal

jsem úmysl zaříditi ke cti slavné Panny hodinky, jež by byly zpívány denně v pražském chrámě, tak aby bylo o jejím životě, skutcích a zázracích každý den čteno nové čtení. To se potom skutečně stalo, jak bude níže psáno.

Odtud dorazil jsem k bratru svému do údolí innsbruckého. On zůstaviv biskupa tridentského náměstkem v hrabství tyrolském, jel se mnou do Čech, pak ke králi krakovskému, potom ke Karlovi, králi uherskému, s nímž a s jehož synem Ludvíkem, zetěm mým, ujednal smlouvy a velmi přátelský svazek.

Když tam ještě byl, přišli poslové se zprávou, že se manželka jeho a páni z hrabství jeho spikli proti němu, pročež se musil přes Bavorsy a Čechy spěšně vrátiti do hrabství tyrolského. Já pak po krátké době jsem jel za ním do hrabství toho do údolí Innu. A tam jsem se tajně dověděl, že Albert, nemanželský syn Jindřicha Korutanského, a jeden šlechtic, hofmistr manželky bratra mého, jednali s vědomím jejím a jiných šlechticů země o to, aby zapudila bratra mého a pojala za chotě Ludvíka, syna Ludvíka Bavora, který se činil císařem; slíbili, že ho všichni chtí poslouchati jako pána svého a ona že ho má pojmouti za chotě. Abych se o tom bezpečně přesvědčil, nastrojil jsem tajně s mladším Buškem úklady tomuto Albertovi, zajal jsem ho a přivedl lesem až na hrad Sonnenburg blíže Innsbruku. A tam dán byv na mučení doznal, že se všecko má tak, jak mi bylo vypravováno. I snažil jsem se zajmouti hofmistra, jenž však na ten čas unikl rukám mým, ale hrad jeho jsme zbořili do základů. On sám též později vydán byl v ruce mé s tou podmínkou, že má zůstat na živu, jinak však, že mohu s ním naložiti podle své vůle. O tom všem jsem podal zprávu bratru svému, jenž mi díky vzdal a řídil se mou radou. I postavili jsme stráž na hradu Tirolu nad ženou bratrovou.

Potom jsem se ubíral do Bavor k sestře své, která potřebovala mé pomoci, a odtud jsem se vrátil toitž cestou přes arcibiskupství salzburské do Tyrol a dojel do biskupství brixenského ke hradu Taufersu. Pak jsem táhl údolím cadorským k městu Bellunu a v noci jsem vešel do podhradí velmi pevného hradu Mel den před svátkem sv. mučedníka Václava. Ten hrad držel hrabě z Cenedy, pán z Camina, a měšťané benátští, kteří byli tehdy mými nepřáteli; hrad ten však i po smíru zůstal v mé moci. Odtud jsem táhl k městu Tridentu a přišed do hrabství tyrolského pobyl jsem tam až do dne před sv. Kateřinou a na den sv. Kateřiny jsem oblehl hrad Penede nad jezerem gardským, který obsadilo vojsko Luchina Milánského a pán z Arka. Ty jsem odtud vyhnal, shromáždiv tajně vojsko ve spolku s biskupem tridentským, a na den sv. Kateřiny byl hrad odevzdán do rukou mých a já jej dal biskupství tridentskému. Pak jsem se zmocnil hradu Belvicina v území vicenzském, kteréž město i veškeré hrabství držel

Mastino della Scala. Ke hradu tomu jsem musil tajně přijeti v noci s četným vojskem a obsaditi jej mužstvem. Odtud jsem se vrátil do Tridentu a z Tridentu jsem jel do Belluna.

Když jsem tam meškal, patriarcha akvilejský napaden byl od vévody rakouského a hraběte gorického, kteří leželi palem blíže Cormonsu ve Furlansku. Patriarcha, nemoha jim odolati, poslal mi list tohoto znění: „Vám, jasnému knížeti Karlovi z rodu krále českého, markraběti moravskému, i rytířstvu vašemu oznamuji, že dům paní všech paní a panny všech panen v Akvileji jest od nepřátel těžce obléhán, jemuž přece sluhové paní a panen jsou obzvláště povinni pomoci. A proto prosím vás a všech vašich knížat vůbec, abyste pro lásku ku paní všech paní nedopouštěli, aby byly dům její a statky její zničeny.“

Uslyševše tu přešli jsme se svými rytíři, více než 200 jezdcí a s 1000 pěších ohromné hory, kde nebylo cesty schůdné. Ale Pán ukázal nám cestu přes Serravalle i přišli jsme s velikými obtížemi do biskupství akvilejského a druhého dne ku patriarchovi. Ten byl shromáždil lid svůj a utábořil se na naší straně blíže jednoho potoka proti nepřátelům svým, kteří leželi na druhé straně potoka, který tekl mezi námi a jimi. Oni pak téže noci zvěděvše o příchodu našem uprchli a vojsko jejich se rozuteklo. My jsme je pronásledovali a oblehli část jich v hradě. Tam jsme leželi dlouhý čas a dobývali jsme častěji toho hradu; mnozí z našich byli tam raněni.

ČÁST DRUHÁ

Kapitola XV.

Karel samostatným správcem říše české.

Po čase král Jan a Karel se vrátili do Čech. Král Jan odevzdal vladařství nad veškerým královstvím v ruce Karlovy s tou však podmínkou, že Karel má vyplatiti králi Janovi 5000 hřiven stříbra v hotových penězích, král Jan že se nemá do dvou let vraceti k stálému pobytu do Čech ani žádati v té době nějakých peněz od království českého. Přijav ty peníze, které mu Karel rychle opatřil, odejel do Francie. Po jeho odchodu Karel obratně a velmi horlivě řídil vládu v zemi, a co bylo porušeno a zcizeno, uvedl opět v náležitý stav a pořádek.

Kapitola XVI.

Druhá výprava do Litvy.

Když minula ta dvě léta, jak výše bylo řečeno, král Jan přijel zpět do Čech a rozhodl se s Karlem, aby společně táhli do Prus bojovati s Litvany. Opatřivši tedy rychle potřeby na cestu jeli do Vratislavě, kamž se sjeli též král uherský, hrabě hollandský a mnoho jiných knížat, markrabí, vévodů a mnoho mužů urozených za týmž účelem s různých stran světa. A tak za pobytu ve Vratislavi dali se mezi jinými zábavami, jimiž se bavívají knížata, do té zlořečené a vášnivé hry v kostky. Při ní král uherský a hrabě hollandský hráli spolu s takovou náruživostí, že hrabě vyhrál na králi šest set zlatých: Vida, že král jest proto rozčilen a rozmrzen, jat jsa náhle velikomyslnou pýchou prohodil tato slova: „Pane králi, jest divno, že když jste tak slovutným králem, jehož země prý oplývá zlatem, pro tak nepatrnou částku peněz se v duchu mrzíte a rozčilujete. Nuže, abyste vy i všichni ostatní zřejmě viděli, že nelpím na penězích tak nabytých a že si jich nechci přivlastniti, ať jdou zase pryč ode mne.“

Praviv to rozhodil všechny peníze ve hře vyhrané mezi lid okolostojící. Z toho si vzal ten král ještě větší podnět ke hněvu, ale zatajil jako moudrý člověk hněv ten mlčením nedav na sobě nic znáti.

Po několika dnech všechna ta knížata a velmoži vyjeli z Vratislavě do Prus. Tam leželi dlouhý čas čekajíce, až bude led. Ale zima byla tak mírná a vlhá, že nemohli po ledu jako v minulých letech přejíti. A tak mnozí urození muži sklamavše se ve svých nadějích nadarmo vynaložili námahu i náklad.

Kapitola XVII.

Karel ujde zajetí v Kališi, zosnovanému Kazimírem Polským. Výprava na potrestání Bolka Svídnického.

Jmenovaní pánové se proto vrátili a každý se odebral do své země. Avšak král krakovský a vévoda Bolek zosnovali lstivě zločinný záměr, kterak by zajali krále Jana a Karla při návratu jich z Prus a po mnohých pohaněních je do posledního haléře obrali; ti pak nic netušili o takových úkladech. I odebral se král Jan se svými lidmi skrze markrabství braniborské a

lužické do hrabství lucemburského, avšak pro Karla nebylo vyhnutí: musil se nutně vrátit do země krále krakovského do Vratislavě.

Přišel tedy do města Kališe, kde mu návodem krále krakovského nastrojeny úklady, ne tak, aby byl zajat jako zjevný nepřítel, nýbrž měl býti tajně střežen, aby neunikl z města. Jakmile to Karel spozoroval, tvářil se, jakoby nevěděl o tom střežení, a pravil, že se chce tam pro odpočinek několik dní zdržeti. I poslal k hejtmanu vratislavskému pěšího posla, jenž mu oznámil pořadem průběh celé věci. Ten ihned přitřhl s 300 oděnci asi na jednu míli k městu Kališi a poslal Karlovi před branu statného valacha. Na něj Karel, jak měl vzkaz od posla, kterého poslal do Vratislavě, velmi opatrně čekal, a když přijel, vsedl naň a rychlým během záhy dorazil ke svým přátelům, kteří ho z Vratislavě přišli vysvoboditi. Král krakovský pak zpozorovav, že Karel takto unikl jeho nástrahám, dal všechnu čeleď jeho v Kališi zůstavši zajmouti, kterouž však později, když se mu nepodařilo Karla, jak si usmyslil, zadržeti, propustil na svobodu.

Potom řečený král Kazimír oblehl město Stínavu, patřící k území vratislavskému a dobyl ho. Vojsko jeho se tam dopustilo mnohých hanebností zneuct'ujíc panny a paní tupíc. Když to bylo vzkázáno Janovi, králi českému, který se tehdy zdržoval v Porýní, ihned přijel do Čech, a sebrav veliké vojsko oblehl město Svídnici a zpusošiv předměstí a popleniv z veliké části území jeho; dobyl města Landshutu a zničil je. A protože vévoda svídnický lstně a hanebně zosnoval ty úklady a nástrahy ničemné, jimiž Karel v Kališi, jak výše bylo vyprávěno, měl býti zadržěn, král Jan a Karel leželi deset neděl v zemi řečeného vévody, a poplenivše ji nepřátelsky na pomstu spáchaného zločinu, vrátili se do Čech.

Kapitola XVIII.

Spolek proti Lucemburkům. Válka Kazimíra Polského s Mikulášem Opavským a s králem Janem. Obléhání Krakova.

Nedlouho potom, co se tyto věci staly, Ludvík Bavor, který se nazýval císařem, uzavřel mocný spolek s králem uherským, vévodou rakouským, králem krakovským, markrabětem míšeňským a vévodou svídnickým proti Janu, králi českému, a Karlovi, markraběti moravskému. Ti všichni opověděli Janovi a Karlovi v jednom týdnu svými listy nepřátelství, aby na ně vytrhli a stíhali je jako své úhlavní nepřátele. Král Jan, jsa novinami těmito

postrašen, poslal zvláštní své posly, totiž pana Mikuláše z Lucemburku, svého důvěrného rádce, a pokladníka pana Jindřicha z Neuenburgu, svého nejvyššího písaře, k Ludvíkovi vyjednávat, aby se s ním sešel do jisté doby k jednání o mír nebo stanovení příměří. Ten krátce odpověděl, že nechce s ním míti žádného příměří ani se smlouvat k nějakému jednání o smír s ním. Král Jan však uslyšev to pravil: „Ve jménu Páně, čím více budeme míti nepřátel, tím více kořisti a zisku dostaneme, a já přísahám při Pánu Ježíši Kristu, že kdo z nich nás napadne, toho zdrtím tak, že se všichni ostatní zaleknou.“

Nedlouhý čas potom Kazimír, král krakovský, napadl město Žary, patřící Mikuláši, knížeti opavskému, a nepřátelsky je oblehl. Ten poslal hned ke králi Janovi do Prahy a žádal velmi snažně, aby mu poslal něco lidu branného, aby s jejich pomocí mohl osvoboditi město své, obléhané od krále Kazimíra. Král Jan uslyšev to pln radosti odpověděl, že nepošle žádného lidu, ale že osobně za čtyři dni přijde na pomoc s obrovským množstvím vojska. Král Jan, svolav ihned všechny pány na sněm, pravil přede všemi : „Nuže, páni urození a stateční a věrní milí, jest naší povinností hájiti království našeho i země proti nepřátelům, kteří vystupují bezprávně bojem proti nám i vám. A protože Kazimír, král krakovský, nám na potupu nepřátelsky napadl mana království českého a koruny naší, Mikuláše, knížete opavského, pokládáme tím velebnost naši za těžce uraženu, i nesmíme lehce nésti, aby trpěli těžkou pohanu ti, kdož se pro mír a pokoj poddali našemu panství. Aby tedy nebyla nám vytýkána nečinnost a lhostejnost ani vyčítána ospalost klidného odpočinku, chceme a vzkazujeme z vás každému a všem zvláště, abyste ihned vzali na se oděnění a následovali nás připraveni do války bez prodlení, potřítí nemoudrou zpupnost toho, jenž se odvážil přepadnouti knížete nám poddaného, který požívaje ochrany naší měl by se právem těšiti klidu a míru.“

I odpověděli šlechtici ke slovům královým: „Pane králi, právem naším jest a od dávných časů bez porušení zachovááno, že nejsme povinni táhnouti do boje za hranice království, nýbrž máme pouze uvnitř hranic království podle sil svých hájiti a chrániti tohoto království proti těm, kdož se pokoušejí je nepřátelsky napadnouti.“

Král jim řekl: „Knížectví opavské jako jiná vévodství polská uznává svou příslušnost ke králi českému a ke koruně královské, a proto já se již vydávám připraven přímo na cestu a uvidím, kdo z vás bude jat takovou odvahou nesmělou a smělostí lichou, aby se odvážil zůstatí doma.“

A ještě téže noci král Jan vyjel z Kutné Hory, kde měl tuto řeč k šlechticům království, a rychle spěchal dnem i nocí ke knížeti Mikulášovi. A hned za ním jeli pánové a všichni

šlechtici království, a než dojel k řečenému knížeti, měl 2000 jezdců kromě střelců a jiných vojáků dobře vyzbrojených.

Ty pan Čeněk z Lipé ještě více pospíchaje předejel a počal úsilný boj s Uhry, kteří z rozkazu krále Kazimíra oblehli město toho knížete, a když se dali na útěk, stíhal je až do Krakova. Na tomto útěku zajato bylo 300 Uhrů a 60 urozených mužů. Ostatní vojsko stíhali tak zuřivě, že on i veliký díl lidu jeho vjeli rozlíceni za nimi do města. A oni spustivše mříže brány zadrželi je v městě.

Avšak král Jan nesl velmi trpce ve svém srdci, že nebyl při tomto boji, neboť by byl dobyl města beze všeho odporu. Ihned však téhož dne oblehl Krakov s velikým vojskem a leže tam poplenil velikou část země a předměstí zpustošil. Tu vzkázal Kazimír, král krakovský, králi Janovi, aby se k vyvarování hrůz válečných, jimiž stíženo bývá mnoho lidí, on sám s ním samotným zavřel v jizbě, a kdo druhého přemůže, že může s ním naložiti podle své vůle. A protože král Jan byl tehdy docela slepý, vzkázal mu, aby se dal napřed oslepiti, pak že chce se stejnou zbraní zcela rád vejíti v souboj.

Brzy potom na žádost Kazimírovu bylo umluveno příměří na tři neděle. V období tom veškeré nepřátelství bylo tak urovnáno, že Karlovi má býti úplně beze všech závazků prominut dluh 10.000 hřiven stříbra, jež mu Kazimír před časem půjčil. Tak všechno nepřátelství bylo zrušeno a mír i pokoj utvrzen a upevněn. V mír tento všechna ta knížata, která dříve králi Janovi a Karlovi, markraběti moravskému, nepřátelství opověděla, stejně byla zahrnuta.

Kapitola XIX.

Vyjednávání Janovo s císařem Ludvíkem o náhradě za Tyroly. Zmar dohody.

Potom Ludvík Bavorský poslal slavné své poselství ke králi Janovi a Karlovi, snažně žádaje, aby se s ním sešel k jistému dni na poradu, že chce totiž mu dáti za všechna bezpráví a násilí, kterých se dopustil syn jeho Ludvík na Janu, synu králi českého, odnětím ženy a hrabství tyrolského, úplné dostiučinění a poskytnouti přiměřené náhrady. I umluvena byla doba k vyjednávání o těchto smlouvách, jež se mělo díti v Trevíru u arcibiskupa trevírského, který byl strýcem krále Jana. K tomu rokování se sjelo mnoho pánů a vznešených mužů, kteří měli

o té důležité věci vážné rozhovory, jak toho vyžadoval neobyčejný ten případ a hnusnost zavržení hodného toho zločinu.

Neboť nebylo od staletí slýcháno, že by byl mocný a urozený kníže a pán zbaven tak vzácné země a vlastní manželky bídnými úklady a zrádnou lstí tak ničemně. Porokovavše tedy o četných návrzích usnesli se prohlásiti, že by nebylo nijak slušné ani čestné, aby se Jan, jenž byl vypuzen a vyhnán z hrabství tyrolského a jiných svých panství od svých lidí zločinným a podvodným způsobem, vrátil znova do hrabství tyrolského a jiných svých panství, ani aby požadoval zpět manželky, s kterou, když se dopustila tak hanebného cizoložství, by se nemohl tak, jak to vyžaduje poměr mezi manžely, již nikdy potěšiti milým objetím ani manželským milováním bez pocitu hnusné ošklivosti.

Konečně se dospělo k tomu výsledku, že se Ludvík Bavorský uvolil dáti Janovi a synu jeho, jenž byl, jak uvedeno, z panství svých vypuzen, zemi lužickou, totiž města Zhořelec a Budišín, jež se mají nerozlučně spojit se všemi panstvími a se vším, co k nim přísluší, s královstvím českým a po všechny budoucí časy při něm zůstat; mimo to měl dáti 20.000 hřiven čistého stříbra. Místo těch peněz nabídl markrabě braniborský v zástavu města Berlín, Branibor a Stendal s veškerými i jednotlivými požitky, poplatky a příjmy těm městům příslušejícími, aby v nich král Jan nebo syn jeho Jan tak dlouho vládl, v moci je měl a užítky z nich bral, až bude těch 20.000 hřiven v hotových penězích úplně v Praze splaceno. Král Jan sice přijal tuto smlouvu, ale když se synové jeho, Karel, markrabě moravský, a Jan o ní dověděli, nechtěli k ní přistoupiti řkouce: „Dostane-li otec ty peníze, utratí je mezi svými přáteli na Rýně, a my vyjdeme oklamáni s prázdnou.“ Ludvík, dovědév se, že synové krále Jana nechtí té smlouvy přijmouti ani svými listy potvrditi, poznal, že se vše, co bylo vyjednáno a umluveno, dělo úplně nadarmo. Toho se Ludvík Bavor velice lekl a byl více než možno si mysliti ohromen, tuše v té věci nějaké zlé znamení, že se synové krále Jana zdráhají přijmouti a uznati smlouvu vyjednanou a sestavenou od vážených knížat po zralých a opatrných úvahách a přijatou otcem jejich, a že tak směle a s hrdou myslí proti ní mluví.

Kapitola XX.

Karel zvolen králem římským.

Potom král Jan jel do Avignonu ke dvoru papeže Klimenta a vyjednal s ním, aby vůči všem volitelům k volbě povolaným prohlásil, že Ludvík z Bavor není pravým císařem, protože stojí proti svaté církvi římské, matce křesťanstva, a že jednoho bratra z řádu minoritů ke své korunovaci učinil papežem. A tak brzy potom volitelé přistoupili k volbě a zvolili šťastným řízením osudu Karla, markraběte moravského, za krále římského.